

עלון

"רחמים רבים"

אבל אני מזהיר ומבקש, ואשוב להזהיר ולבקש, שיהיה אף
 רק מקהלתנו, אינני רוצה בשום פנים, שיביאו לנו מרצים ומרצות
 מן החוץ, לצערנו הרב הסמ"ד-מ"ם עושה כל מיני פעולות שבפועלם
 להשחיר אותנו מן החוץ ולהשמיץ אותנו, אזי לא אמן לו הודמנות
 זו להביא מרצה או מרצה מן החוץ, שהם יהיו השופר שלו. אנחנו
 כלנו מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא, יש לנו אמונת חכמים ברבנו
 ז"ל, ויש המון ספורים ודבורים מרבנו ז"ל, ואיננו זקוקים לאנשים
 מן החוץ, יש לנו מספיק אנשים מתאימים מתוכנו. והייתי מציע
 שלא רק שתים שלש נשים מעברנה את ההרצאות, אלא כל מי
 שמסגלת, וישנן נשים רבות, שטמונים וקבויים בתוכן כחות, רק
 עליהן להוציאם אל הפעל. אקנה מאד להקדוש-ברוך-הוא,
 שתקבלנה דברי אלה, וכבר תתחלנה לציית.

אשר בנחל קנא, מכתב כח תשפ

סיפורים ושיחות
 מכ"ק מוהרא"ש זצוק"ל
 פרשת וישלח

הודפס בסיוע:
 עמותת ישמח צדיק
 לזכר ואלוהיכם

עיצוב עטיפה: ננני רמון

מכתבים מחזקים מב"ק מוהרא"ש זי"ע

RABBI E. S. SCHIK
1129 - 42nd STREET
BROOKLYN, N. Y. 11219

Tel. (718) 436-5062
Fax. (718) 871-8566

אליעזר שלמה שיק
רב "הכל הקדוש"
"הסודי ברסלב"
גיש תחוק אחריו שד"רן ברסלב ז"ל
בארץ ישראל

בעזרת יום ה' לסדר שמיני כ"ו ניסן התשס"א

שלום וברכה וכל טוב כלה יגיעו וידעו אל אליהו מאיזה ג"י

לנכון קבלתי את מכתבך.

אני צויתי כבר מזמן לאנשי שלומי לא להביא בבית הכנסת שום עלונים אגתו לא מעונינים ברעות נפסלות של אחרים אבל צריכים רחמים רבים כדי לציית אותי. בוודאי טוב מאד שאתה תתעסק עם זה ותציא כל שבוע "עלון הקהילה" וכל אחד מאנשי שלומי יכתוב מה שהוא ירצה כי תהילה לאל אגתו מדברים רק דיבורי אמונה יהשגחה פרנסת ואין לנו עסק עם אף אחד בעולם.

המאת לך ברכה והצלחה מן השמים

חידה -

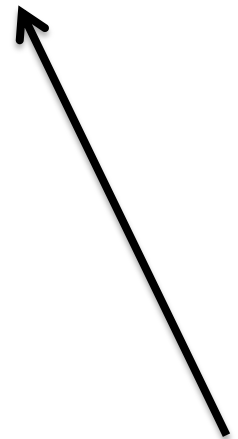
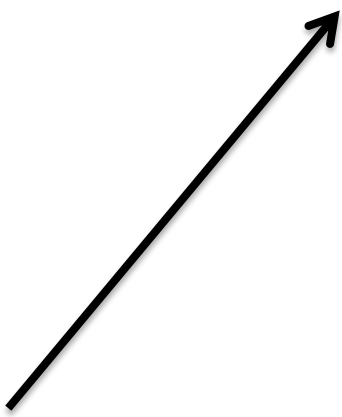
מה דעת מוהרא"ש זי"ע בעניין להביא ליבנאל
רבניות מבחוק? אולי זה כן בסדר שידרשו
לנשות אנ"ש? התשובה בחוברת...

בקשה חשובה

מי שיכול לעזור לתלמוד תורה "ילדי חן"
שהקים כ"ק אדמו"ר מוהרא"ש זי"ע
בגיוס כספים או בתרומות – נא ליצור
איתנו קשר.

זה מאד מאד חשוב ונצרך
וה' יברך את כל התורמים בזכות תינוקות
של בית רבן.

055-6647255

קהל הקב"ה היכל המודש
תע"ט עמותת ישועה חזקה

ההבטחה החזקה

"אני מבטיח שכל מי שידפיס חלק אחד
"אשר בנחל"
 יראה ניסים נגלים שיעשה עימו הקב"ה!
 וכל חולה רח"ל שיקבל על עצמו
 כרך "אשר בנחל"
יתפא
 וכל מי שצריך ישועה יקבל על עצמו
 להדפיס חלק "אשר בנחל"
יראה ישועה"
 (מתוך "אשר בנחל" קלח, לד, רמב)

התקשרו עכשיו: 07-33737244 אריה כאן בשבילכם :

"...פעם בעת שדיבר עם אנשי שלומנו אמר : "מי שרק ילמד ב"אשר בנחל" מובטח לו שלעולם לא יעזוב את הקב"ה. ואם ר' נתן ז"ל אמר שהלקוה"ל שלו זה הגן עדן של הקב"ה, אז אני אומר לכם - "אשר בנחל" שלי זה הקב"ה בעצמו. אם תעיינו שם מה תמצאו? רק את הקב"ה. מה אני אומר שם? ומה אני כותב שם? תברחו רק אל הקב"ה, תתפסו רק את הקב"ה" (ופעם בעת שיחה לבחורים הזכיר את הדיבור מר' נתן ז"ל שהליקוטי הלכות הם הגן עדן של ה' יתברך וסיים : "אבל אשר בנחל זה לא הגן עדן ולא הגיהנום. לא העולם הזה ולא העולם הבא אלא הקב"ה בעצמו"). לאחר מכן נדפס ב"אשר בנחל" עצמו (חלק נ"ב מכתב ט' תתסו)."

זז מות

במשך כחמש עשרה שנים עסקו הבחורים שהגיעו ללמוד ב"היכל הקודש" במטרה שלשמה הגיעו : תורה ותפלה.

תחת חסותו של מוהרא"ש הקדוש מניעות רבות הוסרו מעליהם וכל שהצדיק ביקש מהם הוא שיעסקו בעבודת ה' ובשמחה גדולה. לכל השאר השתדל הצדיק לדאוג בעצמו. לאף אחד מהבחורים לא היתה סיבה להתלונן שצר לו המקום או שחסר לו לחם או מים. להיפך! מוהרא"ש הקדוש דאג בעבורם לאכול מזין, בריא, ובשפע. והם לא ידעו עוגמת נפש מה היא.

ויום אחד התעוררו הבחורים למציאות קצת שונה – לפי כל הסימנים ביקר אצלם גנב בלילה בשעה שכולם ישנו.

חפצים שונים נעלמו או במקרה הטוב רק הוסטו ממקומם. עוגמת הנפש היתה גדולה.

הבחורים החלו לחפש במלוא המרץ אחר מה שעוד ניתן היה להציל. פעמים שהגנב משליך אחריו חפצים שאין לו בהם צורך וכמה פריטים כאלו אכן נמצאו מושלכים על המדרכה הסמוכה לישיבה. אך למרבה הצער הגנב הזה היה בקי במלאכתו וידע את מה לברור לעצמו ---

כשהשוטרים הגיעו החלו להישמע השערות מהיכן נכנס הגנב... כנראה שהדלתות היו פתוחות... לאן הוא הלך... מה הסיכויים למצוא את אשר נגנב...

כללו של דבר – היו אלו דיבורים השייכים לטבע, מקרה ומזל.
דיבורים שדעתו של הצדיק אינו נוחה מהם.

חלף שבוע.

גם ביום ההוא השמש לא שינתה ממנהגה וזרחה. הבחורים החלו
לפקוח את עיניהם כאשר לפתע הבחין אחד מהם שהכסא עליו הניח
את הקערה עם הנטלה לא מונח במקומו ---
בחור אחר שם לב שהבגדים בארון אינם מקופלים. למעשה – הם
לא במקום שלהם אלא על הריצפה!

מהר מאד הבינו כולם ששוב ביקרו כאן גנבים.

מוהרא"ש הקדוש החליט לעשות מעשה!

הוא מיהר להוריד את המזוזה מהכניסה הראשית ושלח אותה
לבדיקה.

לא יתכן שבמשך חמש עשרה שנים לא דרכה כאן רגלו של גנב,
ועתה תוך שבוע הגיעו הגנבים זה פעמיים. מוכרח להיות שיש בעיה
במזוזה ---

ואכן, המילה "ובשעריך" היתה מחוקה לגמרי. כפי הנראה מי
גשמים חדרו פנימה וגרמו לכך.

תוך זמן קצר מזוזה כשרה ומהודרת כבר הונחה אחר כבוד תחת המזוזה הפסולה ובחסדי ה' שוב לא הגיעו הגנבים.

מוהרא"ש הקדוש הראה את המזוזה הפסולה לכולם ואמר : ראו מה קורה בבית שאין בו מזוזה כשרה, בא גנב וגונב, שום דבר לא קורה לבד, הכול בהשגחה מהקדוש ברוך הוא.

והגם שהיתה דרכו מאז ומעולם לעורר את שומעי לקחו לבדוק את המזוזות מפעם לפעם, אך לאחר המעשה הזה מקפיד לעורר במיוחד על בדיקת המזוזה בכניסה הראשית משום שהיא עומדת תחת השמש והגשם ויש לבדקה ביותר.

שוב מעשה בישיבה של מוהרא"ש הקדוש, כמה שנים לאחר המעשה הראשון. היה זה בערב פסח והצדיק עמד בסמוך למדורה בה שורפים את החמץ עם בנו ועם עוד כמה מתלמידיו.

בכדי להגדיל את הלהבות שפך הבן חומר דליק לעבר המדורה. אלא שהלהבות כל כך גדלו עד כי הגיעו אליו והחלו להיאחז בו ובעוד כמה מן הנוכחים !

מוהרא"ש הקדוש מיהר להסיר את חליפתו ועטף בה את בנו בכדי לחנוק את הלהבות המאיימות.

את ליל הסדר של השנה ההיא בילה הצדיק בסמוך למיטת בנו בבית החולים ששוחרר משם רק לאחר כמה שבועות ובדרך נס רק ידו נשרפה.

גם לאחר המקרה הזה מיהר מוהרא"ש הקדוש להוריד את המזוזה ומצא שהמילה "בניכם" היתה חתוכה - - -

מהר מאד עלה בדעתו הסעיף בספר המידות (אות בנים, סימן נו) בעון מזוזה בנים מתים.

את מוסר ההשכל היוצא מהסיפורים הללו אמר מוהרא"ש הקדוש בעצמו :

כתוב בזוהר (תיקוני זוהר, תיקון י') : "מזוזת" הם אותיות זז-מות. בבית הזה לא יהיה מות. לצערנו הרב אנחנו שומעים כל כך הרבה אסונות, כל כך הרבה תאונות דרכים, כל כך הרבה צרות.

והדבר הראשון אדם צריך לבדוק את המזוזות שלו. צריכים לדעת איפה קונים מזוזה ומי הסופר. מלבד זאת צריכים מדי פעם בפעם לבדוק בפרט את המזוזה בכניסה הראשית, אולי הגשם או החום מחקו את האותיות וזו מזוזה פסולה, ומסכנים אז אנשי הבית.

וה' יתברך ישמור דלתות ישראל ולא יתן המשחית לבוא אל ביתנו !

RABBI E. S. SCHIK
1129 - 42nd STREET
BROOKLYN, N. Y. 11219

Tel. (718) 436-5062
Fax. (718) 871-8566

אליעזר שלמה שיק
ר"מ "היכל הקודש"
"חסדי ברסלב"
ע"ש הצה"ק אדמו"ר מוהר"ן מברסלב ז"ע
בארץ ובת"ל

בעזה"י יום ה' לסדר האוינו ה' תשרי ה'תשס"ד

שלום וברכה וכל טוב סלה יגיעו וירדפו אל אליהו מאיה נ"י

לנכון קבלתי את מכתבך.

אני מאד מאד נהנה שאתה רושם את השיחות וכו', כי יבוא יום ויצטרכו את כל שיחה ושיחה.

RABBI E. S. SCHIK
1129 - 42nd STREET
BROOKLYN, N. Y. 11219

Tel. (718) 436-5062
Fax. (718) 871-8566

אליעזר שלמה שיק
ר"מ "היכל הקודש"
"חסדי ברסלב"
ע"ש הצה"ק אדמו"ר מוהר"ן מברסלב ז"ע
בארץ ובת"ל

בעזה"י יום ה' לסדר חקת בלק י' תמוז ה'תשס"ג

שלום וברכה וכל טוב סלה יגיעו וירדפו אל אליהו מאיה נ"י

לנכון קבלתי את מכתבך, ואני מקווה להקדוש ברוך הוא שיתרחב לך בפרנסה, ולא יחסר לך שום דבר, רק תראה להחזיק מעמד ואז תראה את הניסים נגלים שיעשה עמך הקדוש ברוך הוא. אני מאד מאד מבקש אותך, שתמשיך בכתובת סיפורים, כי יבוא היום שיצטרכו את כל הסיפורים, כי אני בעצמי לא יודע כמה זמן אני ישאר בזה העולם, ויהיה זמן שמאד יתפלאו וכו', וירצו לשמוע כל סיפור וכל שיחה וכו'.

נא ונא, ראה לעשות לעצמך קביעות להתבודד בכל יום אליו יתברך, ואז תראה את הניסים נגלים שיעשה עמך הקדוש ברוך הוא.

הקדוש ברוך הוא, השומע תפילות ישראל, ישמע בתפילתי, שאני מבקש ומתפלל בעדך, שתצליח דרכך תמיד.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים

RABBI E. S. SCHIK
1129 - 42nd STREET
BROOKLYN, N. Y. 11219

Tel. (718) 436-5062
Fax. (718) 871-8566

אליעזר שלמה שיק
ר"מ "היכל הקודש"
"חסדי ברסלב"
ע"ש הצה"ק אדמו"ר מוהר"ן מברסלב ז"ע
בארץ ובת"ל

בעזה"י יום ג' לסדר וישלח י"ב כסליו ה'תשס"ב

שלום וברכה וכל טוב סלה יגיעו וירדפו אל אליהו מאיה נ"י

לנכון קבלתי את מכתבך.

בדרך כלל כשאחד מחדש איזה חידוש וזה רק מן הרק ומפחד פן יהרסו לעלות אל ה' וכו', אז אומרים השם הטוב יכפר וזה רגיל בהרבה ספרים, כי יכול להיות שלא השינו את המכוון ולכן אומרים לשון כזה השם הטוב יכפר.

בענין השיחות וכו', בודאי יגיע היום שכל שיחה יהיה יקר מאד מאד ויצטערו שלא כתבו מספיק.

המאחל לך ברכה והצלחה מן השמים

שיחות קודש מכ"ק אדמו"ר מוהרא"ש זי"ע

נה) מוהרא"ש נ"י אמר שרבנו ז"ל אומר (לקו"מ ח"א סי' רל"ט) "ומגיד לאדם מה שיחוו" ראשי תיבות 'שלום'. כי אדם צריך לדבר אל הקב"ה בשעה שמדבר עם אשתו וכו' וכמו שדרשו (חגיגה ה:) על הפסוק הזה: 'אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידים לו לאדם בשעת מיתה'. ועל כן כשיעמוד בדינו לאחר מאה ועשרים, יבדקו אם בשעה שדיבר עם אשתו, כיוון לה' יתברך ששמו 'שלום'.

נו) מוהרא"ש נ"י אמר שכלל זה צריך להיות בידינו; כי איפה שרבנו ז"ל מדבר מצדיק, זה תלוי וסובב רק על אחד מתלמידיו, ולא במקום אחר (כי סיפרתי למוהרא"ש נ"י שהיה בחור באיזו ישיבה שביקש מאדמו"ר אחד את החגורה שלו יען שסובל מהרהורים רעים וקרא שרבנו ז"ל אומר בספר המידות (הרהורים ח') 'החגורה שחגור בה איזה צדיק, כשתחגור בה היא סגולה לבטל הרהורים'. ובאמת שהאדמו"ר ההוא היה ירא שמים גדול ואף הציל יהודים בשואה ותיכף נתן לו את הגארטעל שלו אך למעשה זה לא הועיל וחלשה דעתו של הבחור. ועל זה אמר מוהרא"ש נ"י ש'צדיק' סובב על אחד מתלמידי רבנו ז"ל ולא במקום אחר).

וסיים: 'לכן איפה שכתוב תיבת 'צדיק' בדברי רבנו ז"ל, ביותר סובב על רבנו ז"ל בעצמו, ועל משיח צדקנו, וכן על תלמידיו האמיתיים דיקא, המקיימים את דבריו בכל דור ודור'. ובאמת, עיקר הכוונה בזה היא שבודאי אפשר שאדם יזכה להיות תלמיד חכם וירא שמים גדול ואף מנהיג אמיתי לעדתו ואשרי לו. אך כל זה אינו נכנס בגדר 'צדיק' שעליו מדבר רבנו ז"ל וממילא אין להקשות מפני מה לא מתקיימים בבחור ההוא כל הדברים שרבנו ז"ל מדבר מהם. כי אף שהוא תלמיד חכם וירא שמים וכו', ואשרי לו, אך לכלל 'צדיק' שעליו מתכוון רבנו ז"ל אין מי שיגיע כי אם תלמידיו האמיתיים שבכל דור המצייתים אותו, והבן מאד (ומרחוק תבין עד כמה גדלו עצותיו של רבנו ז"ל ואשרי המקיימם בפשיטות. כי מי שמרגיל את עצמו לפרש שיחתו לה' יתברך ושופך לפניו את כל לבו, אי אפשר לתאר

ולשער את גודל מעלתו וכל 'צדיק' הנזכר בדברי רבנו ז"ל, הכוונה על תלמידיו המצייתים אותו ורגילים לפרש שיחתם לפני ה' יתברך וכו' וכו' (והבן היטב).

נז) מוהרא"ש נ"י אמר שאדם שיש לו חובות, צריך לדאוג לשלם אותם ולא "להדר" לקנות מצוות כל זמן שיש לו חובות. ואמר את זה לגבי שיש כאלו אשר יש להם חובות במכולת וקונים עלייה לספר תורה. ואמר "בעל המכולת מחכה שתשלם לו, ואתה קונה עליות לתורה?!"

וסיפר על עצמו שהיתה תקופה שהיה מאד עני, ולא קנה עליות לתורה. ואף על פי שמובא בספרים שצריך להשתדל לעלות לתורה לפחות פעם בחודש, אבל מאחר והיו לו חובות לאנשים – לא עלה שנה שלמה לתורה! ורק בשמחת תורה שאז מעלים את כולם בחינם העלו גם אותו.

ובעניין העניות שעברה עליו, אמר שמוכן להתערב עם העני הגדול ביותר שהוא סבל יותר עניות ממנו. אך היתה לו התחזקות ולא בא בטענות על אף אחד – לא על ההורים שלו ולא על ההורים של זוגתו, ולא על שום בשר ודם ולבטח שלא על ה' יתברך. רק היה מחזק את עצמו והרגיש שהוא העשיר הכי גדול בזה שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, ובפרט שרבנו ז"ל נתן לנו מתנה : הפצה, אז היה הולך בכל יום ומפיץ את הספרים הקדושים ובזה היה מחייה את עצמו.

נח) בעניין מה שרבנו ז"ל אמר על התשובה שהוא יעשה בשבילנו רק שלא נעשה עוד ונשמר ממזידות, מוהרא"ש נ"י כתב בכמה מכתבים ב'אשר בנחל' שהכוונה היא על כל פעם ופעם שאדם בא לפניו יתברך ואומר שמה שעבר עבר ומעכשיו הוא מתחיל שוב פעם מחדש אז רבנו ז"ל עושה תשובה בשבילו. וכתב שיש לו ראיות על זה [כידוע שהיו כמה מאנשי שלומנו שאמרו שהכוונה בזה היא על כל פעם שבאים אל ציון רבנו ז"ל אזי מאותו רגע מתחיל העניין הזה. אך מוהרא"ש נ"י אוחז שזה סובב על כל פעם שבאים לפניו יתברך ואין לזה קשר עם ציון רבנו ז"ל וכו'].

ושאלתי מה הראיות והשיב כי רבנו ז"ל גילה לנו שבכל פעם שבאים להתבודד אל הקב"ה, צריכים להגיד להקדוש ברוך הוא שמעכשיו אני רוצה להיות איש כשר ועכשיו אני רוצה לתקן את מעשי, ומה שעבר עבר וכו', ולכן רבנו ז"ל גילה לנו שאפילו שעשינו מה שעשינו העיקר מעכשיו אל תעשו עוד, והיות שכל העניין של רבנו ז"ל זה רק תפילה והתבודדות כי הוא הבעל תפילה שיגאל את כל העולם כולו, והוא יקבץ את אנשי המלך ויחזיר את המלוכה למלך מלכי המלכים הקב"ה (הינו שמאחר ויש עוד שיחה מרבנו ז"ל – שבשעה שמתבודד צריך לומר שמה שעבר עבר ומעכשיו אני מתחיל התחלה חדשה ורוצה להיות איש כשר, אזי זה שייך לעניין הנ"ל שרבנו ז"ל עושה תשובה בשבילנו ורק שנשמור ממזידות. הינו מאימתי יעשה רבנו ז"ל תשובה בשבילנו – מהרגע שנתבודד ונאמר שמעכשיו מתחילים התחלה חדשה והבן היטב למעשה).

נט) שאלתי האם השיחות המובאות ב"אבני"ה ברזל" מדויקות. והשיב שרובם ככולם הם אמיתיים, פה ושם לא נדפס כראוי, כי באמת מי שחיבר את זה, היה איש חסיד קדוש, הרב החסיד ר' שמואל הורוויץ ז"ל והכרתי אותו אישית, והוא היה דבוק בהקדוש ברוך הוא, וכל ימיו רדפו אותו אנשי שלומנו בחינם, על שהוא לא התפלל ביניהם, ואף פעם לא נכנס ב"שול"... כי היום אלו שיש להם מוחות קטנים, חושבים שרבנו ז"ל נמצא רק ב"שול"... ובאמת שם אני מבטיח לך שהוא לא נמצא, כי זה מקום של לצים, בפרט עכשיו שאומרים פתוח, שהם לא רוצים שספרדים יכנסו שם, זה מראה על הגזענות הארורה שנדבק בהם. והוסיף: "אתה יכול לפרסם את שמי, ואיני מתבייש משום דבר, כי כל דבר שאני אומר, יכולים להדפיס ולפרסם לכולם. תהילה לאל, מאז שהתקרבתי לרבנו ז"ל, כשהייתי בגיל חמש עשרה וחצי, כל מגמתי לגלות ולפרסם את הלימוד הקדוש של רבנו ז"ל, ותהילה לאל, אותי לא יכולים להטעות בשום פנים ואופן, ואני את רבנו ז"ל לא אעזוב, יהיה מה שיהיה, ויהיה איך שיהיה, חסדי ה' יתברך שנתן לי דעת וחכמה ושכל להכיר את מקומי, ולכן אף אחד לא יכול לדחות אותי, כמו שגילה לנו רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' ע"ט) אשר מי שמכיר את מקומו אף אחד לא יכול לדחות אותו ממקומו.

לא כן מי שהוא טיפש ואויל עליו נאמר (משלי כ"ז כ"ב) "אם תכתוש את האויל במכתש בתוך הריפות בעלי לא תסור מעליו אולתו" וזה יש הרבה בין אנשי שלומנו לצערנו הרב, טפשים שאומרים שהם חכמים ולבסוף מתרחקים, והכל בא מהרכילות והלשון הרע שלהם, שיש להם מח קטן, ותאמין לי שאת הכל יכולים לקנות בסופר או בקניון, אבל לא שכל ודעת... כי עדיין לא נברא בית חרושת שמייצר שכל, כי קודשא בריך הוא יהיב חכמתא לחכימין דיקא"

(ובעניין כמה שיחות שאינן מדוייקות מ'אבניה ברזל', עיין "אשר בנחל" חלק י"ז מכתב ב' ת"נ שכתב – "מה ששאלת פירוש הדברים, שרבנו ז"ל אמר לאנ"ש בברית של בנו יעקב: על מה ולמה אתם נוסעים אלי? אני שונא אתכם (הנדפס באבניה ברזל), דע לך, כי שמעתי בעצמי מרבי לוי יצחק ז"ל, כי השיחה הזו היא שקר וכזב, ורבנו ז"ל מעולם לא אמר דיבור כזה, רק נדפס כי שמע השומע ממי ששמע והדפיסו. ואמר לי, כי יש שם כמה דיבורים ושיחות שאינן נכונות כלל, וה' יתברך יזכני להדפיס את כל השיחות והסיפורים מרבנו ז"ל ותלמידיו הקדושים שיש תחת ידי בכתב יד". וכן שם במכתב ב' תנט מביא עוד שיחה שאינה אמיתית מאבניה ברזל עיי"ש וכן באשר בנחל חלק כח מובאת שם שיחה נוספת).

ס) בערב ראש השנה תשס"ה הבאתי לפניו ספר 'מכתבי שמואל' שהדפיסו בסמוך ושמח מאד. וראיתי שעייין בזה הרבה וחיפש כמה מכתבים המופיעים שם שכתב לו הרה"ח ר' שמואל הורוויץ ז"ל ומצא שאכן הדפיסום. ובימים ההם שלפני ראש השנה זכיתי לקנות לו עוד כמה ספרים חדשים שהדפיסו ומכרו בסמוך לציון רבנו ז"ל. והיה ספר שחיבר אחד שחזר בתשובה על ידי קונטרס 'מקור השמחה' של מוהרא"ש נ"י ובמשך השנים נעשה מנהיג וכו', והספר מדבר משלום בית וכו'. וגם את הספר הזה הבאתי למוהרא"ש נ"י אך סירב לקבלו הינו שעשה תנועה בידו כמי שאינו צריך.

סא) שאלתי את מוהרא"ש נ"י על מה שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' נ"ב) שהדבר האחרון שנשאר לבטל זה גאווה, ואח"כ מבטלין גם את זה, ולכאורה

קשה ממאמר הבעש"ט הק' זי"ע (מובא בבעש"ט על התורה פרשת אחרי סעי' ה') "שהגאון קשה מן החטא, כי בכל הטומאות והחטאים כתיב "השוכן איתם בתוך טומאותם", מה שאין כן בגסי הרוח – אין אני והוא יכולין לדור בעולם" ולפי זה היה צריך לבטל תחילה את הגאון שאז ה' ישכון עמו, ואח"כ לבטל את שאר המידות.

והשיב : תדע שאת מידת הגאון, זה אי אפשר להוציא מעצמו, כי עד הרגע האחרון אדם צריך לבקש את הקב"ה, שיהיה בטל ומבוטל אל האין סוף ברוך הוא, ושלא יהיה בו שום ישות וגיאות, כי אם רבנו ז"ל גילה לנו שאחרי כל מה שאדם שובר את כל המדות רעות והתאוות רעות עדיין נשאר אצלו המשהו, אתה צריך להבין שזו העבודה הכי קשה להוציא מעצמו את הגאון. ובאמת הבעש"ט הקדוש זי"ע נסתלק במילים אלו "אל תבואני רגל גאון", וכן ידוע שהבעש"ט הקדוש זי"ע השאיר צוואה לתלמידיו ואמר להם איזה צדיק שיגיד לכם עצה איך להנצל מגאון אינו צדיק. ובאמת רבנו ז"ל גילה לנו (לקו"מ ח"ב סי' ע"ב) שמי שמתקרב אל הצדיק האמת נופלת עליו שפלות, וזה סימן שאדם מקורב אל הצדיק האמת, ולכן לא בחינם שכל מי שמתקרב אל רבנו ז"ל נכנס בו לב נשבר גדול מאד, כי הוא מתחיל לרחם על עצמו איך ומה ואימת וכו' וכו' עובר עליו הימים והשנים. עם כל זאת צריכים להתחזק ולא לפחד משום דבר, כי גדול אדונינו ורב להושיע.

סב) שאלתי על מה שאמר רבנו ז"ל (ספר המידות עצה א') 'אל תשאל עצה אלא ממי שיודע סתרי תורה'. האם זה סובב על אנ"ש האמיתיים שלומדים ספרי רבנו ז"ל אשר הם סתרי תורה (כמובא בלקו"מ ח"א סי' ט"ו).

והשיב שבודאי מה שאמר רבנו ז"ל לשאול עצה מזה שלומד סתרי תורה, סובב פשוטו כמשמעו על מי שבקי בחכמת הקבלה, וזה זעירין אינון אפילו בין אנשי שלומנו, ומכל שכן אצל העולם, וצריכים הרבה לבקש את הקב"ה למי לשאול שאלה כי יכולים לשלוח אותו לשאול תחתית ומתחתיו.

ופעם כשדיבר מהסעיף הנ"ל בספר המידות אמר כי מי שיודע סתרי תורה אזי מוחו מזוכך יותר משאר בני אדם וחושב מאלוקות. וממילא העצה

שנותן לאדם היא עצה שטובה בשביל האדם עצמו ולא בשביל מי שנתן אותה. כי בדרך כלל בני אדם שאין בהם שלמות, אזי עצתם מקולקלת כי נותנים עצה לפי דעתם הפגומה ולפי מה שנראה להם. ועל פי רוב זה גורם קלקול יותר גדול למי ששאל את עצתם.

ואמר על זה משל לחולה שנכנס לבית החולים ונמצא שם כבר יום או יומיים. בין כך הוא הכיר חולה אחר שנמצא שם כבר חודשיים והוא החל לייעץ לו מה כדאי ונכון בעבורו ומה עליו לעשות כדי להבריא. והחולה החדש החליט לקבל את עצתו מחמת שהוא נמצא בבית החולים כבר חודשיים ובודאי הוא יודע מה שהוא מדבר... כי אני נמצא כאן רק יומיים והוא כבר חודשיים... ובאמת, זו שטות גדולה כי סוף סוף ההוא חולה וכנראה שגם מצבו קשה (ולכן נמצא שם כבר חודשיים...), ומה שייך לקחת ממנו עצה. אך מי שיש לו שכל לוקח עצה מרופא מומחה ולא מחולה אחר. כן הדבר בנוגע לעצות שצריך לבקש רחמים רבים שיזכה למצוא את הצדיק האמת שהוא הרופא האמיתי שיכול לרפאות אותו ולא שיקח עצות מחולים אחרים.

מאמרים על הפרשה כפי ההקדמות שזכינו לקבל

מכ"ק אדמו"ר מוהרא"ש זי"ע

וישלה יעקב מלאכים וגו'. פרש"י מלאכים ממש.

רבנו ז"ל אומר (לקו"מ ח"א סי' כ') כי על ידי לימוד התורה בורא כוחות רוחניות שהם בחי' מלאכים. ויעקב אבינו הוא עמוד התורה כידוע ועל ידי תורתו שלמד נבראו מלאכים. והנה התכלית של כל בר ישראל היא שתהיה לו ממשלה על המלאכים (לקו"מ ח"ב סי' א') ולזה זוכים על ידי שמזכך את עצמו ועולה מדרגה אחר מדרגה (א) ונמצא שהמלאכים הם בבחינה קטנה לעומת האדם הזה שיש לו ממשלה עליהם. וכן אמר רבנו ז"ל כששיבחו בפניו מפורסם אחד שקראו אותו בשם 'המלאך', ענה ואמר רבנו ז"ל שאדם הוא מדרגה גבוה יותר ממלאך וכבר מבואר מזה במקום אחר וכן אמר לי אדמו"ר נרו יאיר וכו'.

וזה שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' ל"א) שמלאך הוא בחי' למדן. כי אפילו מלאך צריך ללמוד מהאדם השלם הזה. וכמו שאמר רבנו ז"ל לר' נפתלי ז"ל שיאמר תורה למלאכים וכו' והוא בעצמו ז"ל אמר תורותיו גם למלאכים (כמובא בחיי מוהר"ן על התורה בלקו"מ ח"ב סי' ז'). כי המלאך שיורד לעולם הזה מתגשם ומתעבה ונעשה ממשות. ואילו האדם, הגם שנמצא בעולם הזה, אך על ידי שעובד אותו יתברך זוכה להזדכך.

וזה שדקדק רש"י ז"ל : "מלאכים ממש" הינו שמאחר והגיעו לעולם הזה על ידי תורתו של יעקב, התגשמו ונעשו ממשות עד שכבר יכל לשלחם לעשו והכל לפי האדם ולפי התורה שלומד. כי יש אחד שבורא מלאכים בתורתו והם מלאכים ממש כמובא בסי' כ' הנ"ל אך עדיין אינו זוכה לראותם מחמת שעדיין לא זיכך עצמו מספיק בשביל לזכות לזה (עיי' לקו"מ ח"א סי' רנ"ד). אך יעקב אבינו שהיה במדרגה גדולה, ברא מלאכים כאלו שעשו שליחות בעבורו עד שגם עשו ואנשיו ראו אותם. וזה שאמר רבנו ז"ל שלפי

רבות הקדושה כן המלאכים; כי לפעמים מחמת מיעוט הקדושה אין בהם כל כך כח וכו'.

ובזה יובן שבזמן המסירות וההלשנות שהיו על אדמו"ר נרו יאיר עד שהוצרך להישאר בביתו שבארצות הברית ולא היה יכול להגיע לארץ וכו' התחיל להנהיג שבכל יום תהיה דרשה דרך הטלפון. וזה היה דבר חידוש מחמת שעד עתה היינו רגילים שביום א' יש דרשה לנשים וביום ד' דרשה לאנשים. ועכשיו החליט שתהיה דרשה בכל יום. אך מאחר שלא הגיעו הרבה מאנ"ש לשמוע את דרשותיו על כן התבטל העניין. וכששאלתי: "ואם יגיע רק אחד לשמוע את הדרשה, האם זה לא טוב?" ענה ואמר "לא. צריך הרבה אנשים בשביל להרבות את הקדושה". והנראה שהיתה כוונתו על דברי רבנו ז"ל שבסי' כ' הנ"ל שבשביל להכניע את המונעים הרשעים מוציאי דיבת הארץ, שהם אלו שמעכבים מלהיכנס לארץ ישראל, על זה צריך הצדיק לומר תורה ברבים. ועל ידי התורה שאומר נבראים מלאכים שמכניעים את הרשעים הללו. אלא שצריך על זה שיבואו קהל גדול לשמוע את דברי תורתו, וכפי ריבוי השומעים כן כוחם של המלאכים להכניע את הרשעים. עד שאם הקהל מועט אז אין כח במלאכים וכו'. וכפי הנראה שזו היתה הסיבה שהחל לומר תורה בכל יום שעל ידי זה יברא מלאכים ויכניעו את הרשעים שמונעים ממנו להיכנס לארץ. אך מאחר שלא באו הרבה אנשים לשמוע את דבריו על כן לא היה בהם כח ולא יועיל לזה אם יגיע רק אדם אחד. וחבל שלא זכינו להזדרז בזה ואיבדנו הרבה מאד טוב אמיתי ונצחי.

(א) עיין בשיעור קומה, ערך עלייה וירידה.

ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה וגו'.

צריך ביאור מדוע פרט רק את אלו ובעת ששלח את הדורונות כתוב ששלח גם גמלים ומדוע לא הזכירם כאן.

ויש לומר בהקדים דברי השל"ה הקדוש (פרשת תולדות, תורת אדם ב') : ועל ענין עשו בא הרמז הלעיטני נא וגו'. ואמרו בבראשית רבה (סג, יב) אמר ר' זירא : פער פיו אותו רשע כגמל כו', כהא דתנינן אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין, עכ"ל. והנה מצאתי בקצת דברי המקובלים שאמרו הבא על אשת איש מתגלגל בגמל כדי שידע שהגמל טוב ממנו כי הגמל צנוע בתשמיש כמו שכתב רש"י בפרשת וישלח. ועל זה רמז דוד המלך עליו השלום (תהלים יג, ו), אשירה לה' כי גמל עלי, היה משורר שנמחל לו אותו העון שהיה חס ושלום להיות מגולגל בגמל, זהו רמז כי גמל עלי. ועל זה רמז עשו (בראשית כה, לב), הנה אנכי הולך למות ואהיה גמל, על כן הלעיטני נא כמו לגמל, עכ"ל ק.

על כן בעת שדיבר יעקב על עצמו אמר : "ויהי לי שור וחמור" וכו', 'לי' דיקא. הינו מה ששייך לי הוא שור וחמור וכמו שדרשו על זה (תנחומא וישלח) שור זה יוסף וחמור זה משיח בן דוד. צאן אלו השבטים, עבד זה משה רבנו ושפחה זו רות.

כי יעקב אבינו דיבר כאן בארץ וראשו מגיע השמימה לדברים העליונים (עיי' לקו"מ ח"א סי' ה') כי היא מדתו של יעקב אבינו להסתכל בשכל שבכל דבר ואל מה ירמוז (לקו"מ ח"א סי' א'). ועל כן עיקר כוונתו בשור וחמור וכו', הם על כלל ישראל שעתידיים לצאת ממנו וביותר על המשיח שיתקן את העולם.

אך לעשו שלח גם גמלים להורות כי זה שייך אליו כנזכר לעיל שעתיד להתגלגל בגמל, ודו"ק.

ורבנו ז"ל אומר (לקו"מ ח"א סי' ט) שעל ידי זה שגוזל את חברו הוא בא להרהורים. כי בודאי הוא מתדבק ונכסף לאשת חברו שגזלו, על ידי הממון שנטל ממנו, שהוא אור נפשה (כמבואר בפנים התורה הזאת). וכן היא מהרהרת אחריו, על ידי שמשך אותה אליו, על ידי שמשך לעצמו אור נפשה. ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין פ"א) 'היורד לאומנות חברו

כאילו בא על אשת איש', שנאמר: "ואת אשת רעהו לא טמא" וכו'. כי הוא בא ומטמא ממש אשת רעהו, על ידי הגזלה כנ"ל וכו', עיי"ש.

והחי יתן אל לבו לשמור נפשו מאד מכל העניינים האלו וכיוצא בהם שאמרו חכמינו הקדושים 'כאילו בא על אשת איש' שלא יצטרך לבוא בגלגול של גמל, והבן היטב.

ויירא יעקב מאד ויצר לו. פרש"י: 'ויירא' - שמא יהרג, 'ויצר לו' - אם יהרוג הוא את אחרים.

מובא בשם הגר"א זי"ע שהיקשה על מה היה ליעקב להצר שהרי 'הבא להרגך השכם להורגו' ואם יצטרך להרוג את עשו ואנשיו לא יאשם בזה.

וביאר על פי מה שרבי מאיר נקרא 'אחרים' (הוריות יג:), ועל זה היצר יעקב אבינו שאם יצטרך להרוג את עשו, נמצא שיהרוג בזה את רבי מאיר. כי רבי מאיר יצא מנירון קיסר שהיה מבני אדום ויצא מעשו.

וזה: 'ויצר לו' - אם יהרוג הוא את אחרים' הינו את רבי מאיר שנקרא 'אחרים' כנ"ל.

ובזה יש ליישב איך קנה יעקב את הבכורה שהרי 'אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם' (ב"מ לג:). והבכורה עדיין לא היתה בעולם ואיך קנה אותה יעקב.

ושמעתי שעל פי פשוטו הוא לפי מה שנפסק (שו"ע חו"מ סי' ר"ט סעי' ד') שאף על פי שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אך אם נשבע לקיים המקח כריך לקיים שבועתו. ועל כן יעקב השביע את עשו כמ"ס "ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו" ובה כריך עשו לקיים את אשר נשבע].

ויש לומר שעל כן הצטער יעקב שלא יהרוג את 'אחרים' הינו ר' מאיר כנ"ל. כי ר' מאיר הוא התנא שחולק וסובר שאדם כן מקנה דבר שלא בא לעולם בדברים שעשויים לבוא כגון פירות דקל (עייין שם בב"מ לג:). וכן הבכורה היא דבר שעשוי לבוא כי יעקב אבינו ראה ברוח קדשו שעתידה הבכורה לבוא ועל כן ביקש לקנותה.

והגם שלא נפסקה הלכה כר' מאיר, אבל במה שהיה עוד קודם מתן תורה ובדברים רוחניים שראה יעקב ברוח קדשו, בזה יש לסמוך על ר' מאיר. ועל זה הצטער יעקב אבינו שלא יהרוג את 'אחרים' הינו ר' מאיר, כי אז תתבטל מכירת הבכורה כי איך קנה דבר שלא בא לעולם ואין מי שפוסק שמותר מבלעדי ר' מאיר, ודו"ק.

וכל זה שייך למה שאמר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' א') שצריך להסתכל בשכל שבכל דבר וביותר זכה לזה יעקב שזכה לבחי' סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה כי היה עושה מעשים בעולם הזה ומחשבתו דבוקה בעולמות העליונים, ועל כן היה מביט הלאה וכל מעשיו סימן לדורות וכו' וכו'.

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו וגו'. ואחרי כן נאמר : "וישובו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו" וגו'.

וצריך ביאור מפני מה היפך הכתוב את הסדר, שבתחילה הקדים את 'עשו' ל'אחיו'. ובפסוק שאחריו הקדים את 'אחיך' ל'עשו'.

ויש לומר בדרך צחות על פי מה שאמרו (מכות כג): 'כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתם שנאמר ונקלה אחיך לעיניך - כשלקה הרי הוא כאחיך'.

כי רבנו ז"ל אומר (לקו"מ ח"א סי' קע) שעל ידי היסורין נכנע גופו, כי כל היסורין נקראים צרות, על שם שהם מצרין ומעיקין להגוף, וכשנכתת הגוף על ידי הצרות על ידי זה מאירה ונתגדלה הנפש, כי בהיכנע החומר תגדל

הצורה, וכמו שכתוב בזוהר (שלח קס"ח): 'אעא דלא סלק בה נורא מבטשין לה, גופא דלא סליק ביה נהורא דנשמתא' וכו'. ועל כן נקראת צרה לשון צורה, כי על ידי הצרה נכנע הגוף ומאירה הצורה וכו', עיי"ש.

והמהר"ל זי"ע כתב (נר מצוה) על הגמרא בערכין (טז, ב) עד היכן תוכחה - רב אמר עד הכאה, ושמואל אמר עד קללה ורבי יוחנן אמר עד נזיפה וכו' אמר רב נחמן בר יצחק ושלשתן מקרא אחד דרשו: ויחר אף שאול ביהונתן ויאמר לו בן נעות המרדות (שמואל א, כ, ל), וכתוב (שם כ, לג), ויטל שאול את החנית עליו להכותו. למאן דאמר עד הכאה, דכתיב להכותו. ולמאן דאמר עד קללה, דכתיב (שם כ, ל) לבשתך ולבשת ערות אמך. ולמאן דאמר עד נזיפה, דכתיב ויחר אף שאול. עד כאן.

וביאור זה, כי אם מוכיח אותו בדברים ואין משגיח בזה, אינו יוצא בזה מידי תוכחה עד שיקבל אותו. כי התוכחה שהוא דבר קשה וצריך שתהיה פועל בו התוכחה, ואם אין התוכחה פועל באדם אין זה נקרא תוכחה כלל, כי לגודל התוכחה צריכה שתהיה פועלת בו. ולמאן דאמר עד הכאה, כלומר שהגוף הגשמי מן האדם מקבל התוכחה וזהו על ידי הכאה, והגוף של החוטא מקבל ההכאה וכו'.

הינו שמפרש שצריך שהמוכיח יכה את החוטא כי על ידי שנתגשם כל כך בחטאו, אי אפשר לפעול בו אם לא על ידי הכאה וכו', עיי"ש.

והנה, כשהגיעו המלאכים אל עשו היו מכים אותו וכמובא ברש"י על הפסוק (לג, ח): "מי לך כל המחנה" - 'כיתות של מלאכים פגע שהיו דוחפין אותו ואת אנשיו ואומרים להם של מי אתם והם אומרים להם של עשו והן אומרים הכו הכו ואלו אומרים הניחו בנו של יצחק הוא ולא היו משגיחים עליו. בן בנו של אברהם הוא ולא היו משגיחים עליו'.

נמצא שעשו לגודל גשמיותו וגסותו היה צריך ללקות ובזה נחשב ל'אחיך', כי 'כשלקה הרי הוא כאחיך' כנ"ל.

ובזה יובן שבעת ששלח יעקב את המלאכים שלחם על מנם שיהפכו את עשו ל'אחיו' על ידי שילקו אותו. ועל כן בעת השליחות נאמר : "וישלח יעקב מלאכים אל עשו" כדי שיהפכו אותו ל"אחיו".

וכשחזרו מהשליחות ועתה הוא כבר נחשב לאחיו כיון שלקה על ידם, על כן אמרו לו : "באנו אל אחיך" אשר לקה ואחרי כן הזכירו את שמו "עשו".

וזה : "וירץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפול על צוארו וישקהו ויבכו", פרש"י : 'שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו', כי כיון שלקה הרי הוא כאחיך כנ"ל, ועל כן עשה מעשה אחוה ונשקו בכל לבו, ודו"ק.

ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו וכו' ויעבור את מעבר יבק. פרש"י : ודינה היכן היתה? נתנה בתיבה ונעל בפניה שלא יתן בה עשו עיניו. ולכך נענש יעקב שמנעה מאחיו שמא תחזירנו למוטב ונפלה ביד שכם.

וקשה על מה נענש יעקב ומי הוא שיתן את בתו לרשע כעשו 'שמא' תחזירנו למוטב.

(ב) על הפסוק "ועיני לאה רכות" פרש"י : 'שהיתה סבורה לעלות בגורלו של עשו ובכתה שהיו הכל אומרים שני בנים לרבקה ושתי בנות ללבן הגדולה לגדול והקטנה לקטן'. נמצא ששכחה של לאה הוא זה שבכתה והתפללה שלא לעלות בגורלו של עשו. וממה נפשך – אם אפשר להחזירו למוטב, מפני מה שיבחה הכתוב על שבכתה שלא לעלות בגורלו. ואם אי אפשר להחזירו למוטב, מפני מה נענש יעקב.

ויש לומר על פי מה שאמר אדמו"ר מוהרא"ש נ"י שהיה בזה פגם של דחיקת השעה. כי יעקב אבינו היה צריך להתפלל על הדבר ולא לעשות פעולות ולהחביאה בתיבה. ואחד היקשה שהרי כן צריך לעשות השתדלות. ענה

ואמר לו אדמו"ר נ"י : ההשתדלות שלנו היא תפלה, וקיימא לן (סנהדרין סה) : 'עקימת שפתיים הוי מעשה' ובמידה טובה של תפלה בודאי שנחשב למעשה, עכלה"ק.

וה' יתברך מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה ובמידה שאדם מודד בה מודדין לו. וכיון שיעקב אבינו עשה פעולות ולא התפלל על הדבר, כנגד זה התעורר כנגדו קטרוג 'שמא' היה עשו עושה תשובה על ידי מעשה הנישואין (כי כנגד מעשה של יעקב, התעורר קטרוג שמא גם עשו היה עושה מעשה ושב בתשובה).

וממילא מובן שעניני לאה רכות מרוב תפלה ובכי שלא תעלה בגורלו של עשו והוא שבח גדול כי ניצלה ממנו על ידי תפלה ולא על ידי מעשים, ובזה נשקטה מידת הדין מלקטרג על לאה 'שמא' יעשה עשו תשובה. כי מאחר ולאה תלתה בטחונה וסמכה רק עליו יתברך, ממילא הוא יתברך שמר עליה בעצמו, והבן למעשה.

ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו'.

אדמו"ר הקדוש והנורא נרו יאיר ביקשני שאכתוב ממעלת הצדיק וכתבתי בעזרתו יתברך על הפסוק הנ"ל על פי מה שדרשו בו בגמרא.

"כיוצא בו אתה אומר 'לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך' – לא שיעקר יעקב ממקומו אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו" (ברכות יב:)

להבין מאמר זה, ומה עניין עקירת שם יעקב ואיך שייך בכל עת יש לומר דהנה זכינו בדורנו זה ששלח לנו ה' יתברך צדיק קדוש ונורא – את רבנו ז"ל אשר גילה עצות ודרכים נפלאים כיצד לשוב אליו יתברך. והעיקר מה שזכינו לטעום מאורו הנפלא ולהבין את דבריו הקדושים הוא על ידי

תלמידו המובהק שבדור זה הלא הוא אדמו"ר נרו יאיר אשר מבאר את דברי רבנו ז"ל עד שגם אנחנו נזכה להבינם.

ולהבין קצת מהו הענין והמעלה של הצדיק. כי רבנו ז"ל אומר (לקו"מ ח"ב סי' ז', ס"ח) שעיקר שלמות הצדיק הוא שיהיה יכול להראות למי שהוא למעלה ונדמה בדעתו שהוא במדרגה עליונה, יהיה מראה לו שהוא ההיפך. וכן להיפך – למי שהוא למטה מאד במדרגה התחתונה בתוך הארץ ממש, יהיה מראה לו שאדרבה הוא סמוך לה' יתברך והעיקר אצל הצדיק הוא מה שיודע לרדת לארץ.

כי רחמי ה' יתברך הם על כל מעשיו כמ"ש "ורחמיו על כל מעשיו" והוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח, על כן שולח לנו בכל דור ודור את הצדיקים הקדושים אשר מלמדים אותנו את הלימוד הנפלא והעמוק הזה אשר אין שום ייאוש בעולם כלל (לקו"מ ח"ב סי' ע"ח). כי הצדיק יגע וטרח כל ימי חייו בחיפוש אחר רחמיו יתברך ובכל פעם עלה מדרגה אחר מדרגה עד שזכה להיכלל לגמרי באין סוף ב"ה ששם הכל רחמים וחסדים גמורים בבחי' "אין" (לקו"מ ח"א סי' ד') וכמ"ש "והחכמה מאין תמצא".

והצדיק הזה מלמד אותנו ש"העבר אין" (לקו"מ ח"ב סי' מ"ט) הינו שנזרוק את העבר שלנו אל האין סוף ב"ה אשר שם נמתקים כל הדינים ונמחלים כל העוונות. כי הצדיק זכה להגיע למקום כזה ששם לא שייך דין ופגם ח"ו כנ"ל ועל כן הוא נקרא (במדבר כ"ז) "איש אשר רוח בו" – שיודע להלוך נגד רוחו של כל אחד ואחד (כפרש"י שם), כי ממשיך רוח חיים לכל מי שלומד את לימודו הטוב אשר מגלה שלהיכן שרק נפל – למקומות הכי מטונפים רח"ל, גם שם נמצא ה' יתברך שמחיה ומהוה את כל הבריאה בכל עת ורגע, ועלינו להאמין בו יתברך שירחם עלינו ויסלח לנו כי הוא יתברך אב הרחמן. ועל ידי לימודיו הטובים ממשיך הצדיק חיות דקדושה לכל מקורביו לבל ייאשו את עצמם ח"ו.

ובזה בעצמו שאנו מאמינים ברחמיו יתברך שהוא יתברך מוחל וסולח אזי נמתקים כל הדינים ונמחלים כל העוונות כי באתערותא דלתתא אתער

לעלא, וכפי שאדם מחזק את עצמו להאמין ברחמיו יתברך שאינם כלים – כן ממשיך על עצמו שגם למעלה ימחלו ויסלחו לו על הכל. מה שאין כן מי שמייאש את עצמו וחושב שאפס תקוה ח"ו כי כל כך פגם וקלקל רח"ל עד שאין לו תיקון – אזי גם למעלה סוגרים לו את כל השערים וכו'.

ובאמת, מה שמביא את האדם לייאוש הוא שאינו שומע בקול הצדיק וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' ס') על המשנה 'סתם חרש אינו שומע ואינו מדבר', הינו סתם חרש שאינו שומע בקול הצדיק שכבר טרח ויגע ימים ושנים עד שעלה למקום שעלה וגילה את גדולת רחמיו יתברך ומשם צועק ומכריז לכולם שאין שום ייאוש בעולם כלל. ומחמת שבני אדם אינם שומעים זאת, על כן נופלים בייאוש כי חושבים שלהם כבר אין תקנה רח"ל.

מה שאין כן מי שמטה אוזנו וזוכה לשמוע בקול הצדיק ומאריך אפו על הכל ויודע שאפילו שחטא כמו שחטא וכו', עדיין רחמי ה' יתברך עליו ומתחיל לפרש שיחתו לפניו יתברך, אזי אפילו אם חטא בחטא המגונה של הוצאת זרע לבטלה רח"ל אשר מובא בזוהר שעל החטא הזה אין תשובה מחמת שעקר את נשמתו ואין לו לאן לשוב והחסד שה' יתברך עושה עם כל בעלי העברות שבעולם אינו מספיק לעברה הזו (לקוה"ל תפלין הלכה ב' סעי' י"א).

אך הוא אינו משגיח על זה כלל רק עושה את שלו בפשיטות ותמימות ומתחיל לפרש שיחתו לפניו יתברך ומבקש וצועק "אי"ה מקומך רבש"ע? !, אי"ה רחמיך הרבים שמספיקים לתקן הכל? !" (עיי' לקו"מ ח"ב סי' י"ב) עד שמעורר וממשיך את רחמיו יתברך על עצמו וזוכה לנשמה חדשה וגוף קדוש מגן עדן (לקו"מ ח"ב סי' פ"ג) כי מגלה חסד חדש וגדול שיש בכוחו לתקן גם את הפגם הזה.

כי על ידי שמחזק את עצמו ומבקש ומחפש אחר רחמיו וחסדיו ית', בזה ממשיך על עצמו הארה נפלאה מהגאולה שלעתיד לבוא שאז כולם יראו גודל רחמנותו יתברך. שזה מה שתקנו חכמינו הקדושים להגיד שלוש פעמים בכל יום בתפלת שמונה עשרה: "ותן שכר טוב" – הוא התורה

הקדושה שנקראת 'טוב', "לכל הבוטחים בשמך באמת" – הם הצדיקים הקדושים שבוטחים בו יתברך באמת שימחול ויתקן הכל, ואנו מבקשים אותו יתברך שיגלה להם עוד תורות נפלאות שהם השכר הטוב בכדי שיעסקו בתקוננו ויחדשו את נשמותינו על ידי תורתם (לקו"מ ח"א סי' י"ג). וכמובא בדברי ר' נתן ז"ל (לקוה"ל ברכת הפרות ה' ט"ז) שזה בחי' פסח שני שאותם האנשים שהיו טמאים ולא יכלו להקריב קרבן ה' באותו הזמן יחד עם כלל נשמות ישראל, שאלו "למה נגרע להקריב את קרבן ה'" ומשה רבנו הלך לפני ה' יתברך עבורם ושאל מה יעשו האנשים הללו. ואז גילה לו ה' יתברך שאפילו מי שחטא במעשיו והפסיד את הזמן של עיקר התיקון, עדיין אין שום ייאוש בעולם כי יש תקונים נפלאים ונעלמים מאד שיכולים לתקן אותנו גם עתה ובכל יום ויום וקבע להם פסח שני.

כמו כן צריך כל אחד לבוא לפני הצדיק ולשאול – למה אגרע להקריב קרבן ה', דהינו להתקרב לה' יתברך לעסוק בתורה ולהתפלל שהוא בחי' קרבנות. כי בודאי יש לו תקוה גם כן להתקרב לה' יתברך, ואז בודאי ימצא לו ה' יתברך תקון ויודיע לצדיק (עיי' כל זה בהלכה הנ"ל).

ועל כן אנו מבקשים "ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת" הינו שתגלה ותודיע תורות ותקונים נפלאים לצדיקים בכדי שילמדו אותנו כנ"ל. "ושים חלקנו עמהם" עמהם דיקא, ולא עם רמאים וצבועים שמתחזים לצדיקים שאז בודאי "לעולם לא נבוש" מחמת מה שקלקלנו עד עכשיו כי "בך בטחנו" שנזכה לתקון נפלא "ועל חסדך הגדול באמת נשעננו" 'הגדול' דיקא, שזה בחי' החסד החדש שה' יתברך מביא מסוף העולם שהוא בחי' 'גדול' (לקו"מ ח"א סי' ר"נ) שהוא מספיק בשביל לתקן אפילו את החטא המגונה הזה.

כי על ידי שמאמין בה' יתברך שימחול לו אזי יזכה לזה באמת כנ"ל שזה מה שאומר רבנו ז"ל (ספר המידות אמונה ל"ג) 'על ידי אמונה הקב"ה יסלח לך כל עוונותיך'. כי כשזוכה לדעת שאין שום מקרה בעולם, רק הכל בכוונת מכוין יתברך שמו וגם החטא הזה, על ידי זה נתקן הכל (עיי' צדקת הצדיק לר' צדוק הכהן מלובלין ז"ל סי' קנ"ו) שעל כן ראשי תיבות של ג'ם ז'ו

ל'טובה הוא ג'ם ז'רע ל'בטלה (ואין הכוונה להתיר לחטוא ח"ו שום חטא וכל שכן בחטא המגונה הזה ה' ישמרנו. אלא בא לחזק את כל אלו שכבר נפלו ונכשלו בחטא הזה שלא ישברו ולא ייאשו את עצמם רק ידעו שמעתה עליהם להתחזק. ואם יאמינו שגם זו לטובה בודאי יזכו לתיקון נפלא ויראו לשמור את עצמם ביותר).

ולכל זה זוכים דיקא על ידי שבאים אל הצדיק בכל פעם ומתמידים בשקידה ובחשק נפלא בספריו הקדושים אשר בהם נמצאים פניו שכלו וחכמתו (לקו"מ ח"א סי' קצ"ב). כי אפילו אחר הסתלקות הצדיק צריך לחפש אחר רוח הקודש שלו שנמצאת בספריו הקדושים (לקוה"ל הלכות שלוחין הלכה ה') וכן בחייו צריכים לבוא בכל פעם ולשמוע את דבריו הקדושים שעל ידי זה נחקקת בו אמת כזו שמתחיל להאמין בו יתברך שבאמת אין שום ייאוש בעולם כלל ואין מדרגה בעולם שאי אפשר להגיע אליה אם רק יצעק ויקרא אליו יתברך, שזו הגאולה וחי חיים טובים (לקו"מ ח"א סי' ז').

וזה מה שאמר הבעש"ט הק' זי"ע על הפסוק (דברים, ד) : "ובקשתם משם את ה' אלקיך", 'משם' דיקא (שהוא רמז מ'תוך ש'פל מ'דרגתך), הינו מהמדרגה הפחותה שאתה נמצא בה, משם דיקא תקרא אליו יתברך. ואם זה נאמר על החטא המגונה הזה שהוא פגם וחורבן כל הקדושה רח"ל, אשר אין עוד חטא שמרחק את האדם ממנו יתברך כמו החטא הזה עד שאמר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' כ"ט) שעיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים הוא ע"י תקון הברית. ולהיפך; כל ההתרחקות ח"ו באה מפגם הברית. ואף על פי כן גם לו יש תקון נפלא כנ"ל, כל שכן וכל שכן שאפשר לתקן כל חטא ופגם אחר על ידי שיזכה להתקרב לצדיק באמת.

ועל כן חותמים את הברכה הזו 'משען ומבטח לצדיקים', 'צדיקים' תרי משמע. שהם צדיק עליון וצדיק תחתון שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' י"ב) שהצדיק שכבר נסתלק מגלה ומבאר לתלמיד האמיתי שלו שהשאר אחריו, עצות ודרכים אמיתיים איך לקרב את כולם אליו יתברך, אלא שצריך לזה זכות גדולה להישאר אצל שני הצדיקים הללו כי על ידי זה יזכה לתיקונו הנצחי ועל כן חותמין 'משען ומבטח לצדיקים', הינו שה' יתברך

הוא המשען והבטחון שלנו להשאר אצל הצדיקים הללו ולא לעזוב לעולם ח"ו.

וזה שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"ב סי' צ"א) "דע, כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד מאד כי עי"ז זוכין לתשובה שלמה ולכפרת עון ונמתקין הדינין ונתבטלין לגמרי ונעשה יחוד קבה"ו", כי הצדיק לומד עם כולם שאין שום דין לפניו יתברך כלל שהוא הסתרת פנים (לקו"מ ח"א סי' ב') כי מלמעלה יורד תמיד אור פשוט ונפלא, רק הכל הוא לפי הכלי של המקבל – אם זוכה להתקרב לצדיק בתמימות אזי זוכה לכלי שלם ומתחיל להאמין בו יתברך שגם לו יש תקון על הכל (לקו"מ ח"א סי' ל"ו) וממילא אין שייך דין ושום עון.

אדרבה! דיקא ע"י שירקוד הרבה וישמח בה' אלקיו נמתקין כל הדינים וכל העוונות (לקו"מ ח"א סי' י') כי בזה שרוקד מראה שמאמין ברחמיו יתברך שמספיקין לתקן הכל עד שמתחיל לרקוד ולשמוח איתו יתברך ועל כן "מחול" ורקודים הוא מלשון "מחילה" וסליחה שנמחלים עוונותיו.

כי גדולי מובחרי הצדיקים חושבים בכל עת איך לגלות לכולם את הלימוד הנפלא הזה שאין שום ייאוש. וזה בחי' מה שנאמר אצל יעקב "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו" שמרמז על הנפשות שנפלו להיכן שנפלו בעוונותיהם שהם בחי' "תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות". "וישם מראשותיו" – שהעלם וקשרם במחשבתו איך לתקנם. ואז "וישכב במקום ההוא" – שהוריד את עצמו לכל המקומות הנמוכים הנ"ל לברר ולהעלות הנפשות משם. ואז "ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" שמשמים גילו לו שאפילו מי שנמצא בשפל המדרגה שזה בחי' "ארצה", אף על פי כן, ע"י שיתקרב את עצמו לצדיק שהוא בחי' סולם שעומד בין ארץ לשמים גם הוא יזכה להגיע השמימה ולהיות דבוק בו יתברך. כי יעקב הוא בחי' כלל הצדיקים הגדולים כי ממנו יצאו כולם (עיין לקוה"ל מנחה ז' פ"ד).

ועל כן נקרא בשני שמות – יעקב וישראל. ישראל מרמז על מדרגות הצדיקים שראשם דבוק בו יתברך בבחי' "לי ראש" (לקו"מ ח"א סי' כ"א). ויעקב הוא בחי' עקב ורגלין שמרמז על העם אשר ברגליך – המון עם. וע"י ההתקרבות לצדיק באמת כנ"ל אזי גם מי שהוא בבחי' יעקב יזכה לעלות אל השכל דקדושה ובשם י"ש'ר'א'ל יכונה. כי הצדיק יהפוך אותו לצדיק כמוהו ממש (לקו"מ ח"א סי' קכ"ט) ויזכה לקבל את כל ההארות של הצדיק (לקו"מ ח"א סי' כ"ב).

וזה שאומר רבנו ז"ל (בסי' צ"א הנ"ל) שהצדיק מדבר עם המון עם בשיחת חולין ועסקי מלחמות וכיוצא והכל הוא בשביל לקרבם, כי מרב ריחוקם לא יוכלו להבין בדרך אחרת. שזה פירוש (ירמיה, ל) : "ועת צרה היא ליעקב וממנה יושע". כי מה שהצדיק מדבר מעת צרה ומלחמות וכיוצא, זאת הבחינה היא ליעקב דיקא. הינו למדרגות הנמוכות שנקראות יעקב כנ"ל. כי בזה שמשוחח איתם שיחות חולין וכו' הוא מקרבם אליו יתברך ומעלה אותם לאט לאט עד שגם הם יזכו לחזור בתשובה שלמה שזה פרוש 'וממנה יושע'. כי מה שהצדיק דיבר איתו שיחת חולין, מזה בעצמו צמחה ישועתו וזכה לחזור אליו יתברך.

וזה פירוש הגמרא הנ"ל : "כיוצא בו אתה אומר "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך" לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר ויעקב טפל לו". כי ה' יתברך חושב מחשבות איך לקרב את כולם כנ"ל ובפרט את אלו שנפלו בעומקא דתהומא רבא שהם בחי' 'יעקב' – עקב כנ"ל. וזה 'לא שיעקר יעקב ממקומו', הינו הדאגה שדואג ה' יתברך על המון עם הנ"ל שלא יעקרו מחמת תוקף חשכת הגלות הזו ממקומו של עולם – הוא ה' יתברך. ותיכף מפרש איך יזכו לזה ויוכלו להישאר בקדושתם – 'אלא ישראל עיקר' – הם הצדיקים כנ"ל, "ויעקב טפל לו" הינו שהמון עם צריכים להתדבק ולהתטפל אל הצדיקים שזכו לבחי' ל"י ר'א'ש' ואז גם הם יזכו להגיע למדרגתם כנ"ל, והבן למעשה.

אספר לכן ספור מענין. נכנסה אלי אשה שגרה בטבריה, ושפכה את כל לבה, שאין לה תעסוקה וכו', ואמרה, היות שהחוברות שלכם זה החיות שלי, ואני מרגישה ריקנות בלעדיתה, ובכל יום שאינני לומדת איזה קונטרס אני חשה עצלות וריקנות, אזי באתי לשפך שיחי, ותכף שהחלה לדבר, נתגלה שבעלה איש ירא השם מקרב רחוקים, ושאלתי אותה: הרי יש לך בעל מקרב רחוקים, למה לא תקחי עצמך בעבודה קדושה זו, להתעסק בפעילות צבורית ולצאת ולומר דרשות? והחלה לתרץ בתרועים שאין זה מטבעה וכו', וחזקתי ועודדתי אותה: הלא החוברות מחזקות אותך, ומה כתוב בהן: הקדוש-ברוך-הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, אזי תחזקי בזה את אחריים. ונתתי לה עוד הרבה קונטרסים. ויצאה מאד מחזקת, ולא ארך זמן רב והחלה להרצות לרבים, וההצלחה האירה לה פנים, ועד היום היא מפרסמת כמחזקת את הבריות. אזי אני רואה שלכל יהודי ויהודי, כל אשה ואשה יש לה כח להפוך את כל העולם כלו, רק צריכים בטחון עצמי, אזי הבה נתחיל במדרשה שאני רוצה להקים כפר השבוע בין הנשים, שלא יהיה כדבר הזה שאשה ממרמרת בדפאון, בבדידות, ואין מבינים אותה וכו', אלא מחיבת כל אחת לבא מעשר עד אחת, ותהינה מאד. ואשה אחת תלמד פרשת השבוע, אשה אחרת תלמד השקפה, אשה אחרת הלכות לשון הרע, אשה אחרת הלכות שבת, אשה אחרת על שמחה וכו', וכן תאמנה תהלים, לסיים פעמים תהלים כמנין 'כפר', ולבקש כל אחת בעבור בעלה והילדים, וכמובן תבקשנה גם עלי, והיה זה שכרי, כי אני צריף ישועות רבות... ודבר זה יאחד את נשות קהלתנו.

אבל אני מזהיר ומבקש, ואשוב להזהיר ולבקש, שיהיה אף ורק מקהלתנו, אינני רוצה בשום פנים, שיביאו לנו מרצים ומרצות מן החוץ, לצערנו הרב הסמ"ך-מ"ם עושה כל מיני פעולות שבעולם להשחיר אותנו מן החוץ ולהשמיץ אותנו, אזי לא אתן לו הזדמנות זו להביא מרצה או מרצה מן החוץ, שהם יהיו השופר שלו. אנחנו כלנו מאמינים בהקדוש-ברוך-הוא, יש לנו אמונת חכמים ברבנו ז"ל, ויש המון ספורים ודבורים מרבנו ז"ל, ואיננו זקוקים לאנשים מן החוץ, יש לנו מספיק אנשים מתאימים מתוכנו. והייתי מציע שלא רק שתים שלש נשים תעברנה את ההרצאות, אלא כל מי שמסגלת, וישנן נשים רבות, שטמונים וחבויים בתוכן כחות, רק עליהן להוציאם אל הפעל. אקווה מאד להקדוש-ברוך-הוא, שתקבלנה דברי אלה, וכבר תתחלנה לצית.

אשר בנחל קבא, מכתב כח תשפ

פירוש על מסכת תענית

כפי ההקדמות שזכינו לקבל מכ"ק אדמו"ר מוהרא"ש זי"ע

טעם מדוע הדין הראשון בכל מסכת הוא דף ב ולא א.

כי הבעש"ט הק' זי"ע פירש את מאמרם ז"ל (חגיגה ט:) אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד שזה נקרא 'עובד אלקים' וזה נקרא 'לא עבדו'. והקשה שלכאורה תמוה שבשביל פעם אחת ששנה יותר מחברו כבר יקרא עובד אלקים והשני לא עבדו. ותירץ שבאמת שניהם שנו פרקם רק מאה פעמים. אלא שהעובד אלקים שנה את פרקו באמונה ובדבקות לאלופו של עולם, אחד המיוחד ית'. ועל כן נקרא ששנה פרקו מאה פעמים ו'אחד'. הינו עם אחד המיוחד. ואילו השני למד גם הוא מאה פעמים אך ללא דבקות ובלי לקשר את כל לימודו אל האמונה הקדושה, על מנת להוציא עצות לעבודת השם ית' ועל כן נקרא 'לא עבדו'. ולפי זה יובן מדוע מתחילה כל מסכת באות ב. ללמד לאדם דעת שהתורה בפני עצמה חסרה כל זמן שלא מכניסים בה את האחד המיוחד ית' (לקו"מ ח"א סי' ל"א) ולא לומדים בשביל להוציא עצות והתחזקות איך עוברים את העולם בשלום (שם סי' ס"א). וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (יומא עב:) על התורה 'לא זכה – נעשית לו סם המות' רח"ל. ועל כן קודם הלימוד צריך לחקוק בדעתו את אמתת מציאותו ית' וללמוד עם האחד המיוחד שהוא אל"ף – אלופו של עולם. וכן הצדיק נקרא אל"ף כמו שכתוב (תהלים קמ"ד) "אלופינו מסובלים". וכשזוכים להתקרב אל הצדיק האמת אזי הוא מחדיר באדם שהוא ית' נמצא ואין בלעדו נמצא וממילא כל לימודו מאיר בצורה אחרת לגמרי. על כן העיקר הוא לקשר את כל דברי התורה שבכתב ושבעל פה אל דברי הצדיק האמת וכך יזכה לאל"ף כנ"ל וממילא יוכל ללמוד את המסכת שמתחילה באות ב. ואפשר שמהטעם הזה גם התורה שבכתב מתחילה באות ב. ודו"ק.

דף ב.

מאי גבורות גשמים א"ר יוחנן מפני שיורדין בגבורה וכו' אמר רבה בר שילא אתיא חקר חקר מבריתו של עולם. להבין גזרה שווה זו 'חקר חקר מבריתו של עולם' הוא על פי דברי רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' ס"ב) כי האמת, מה שהגביל השם ית' לשכל האנושי שיוכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדד השכל, להבין הדבר על בוריו, ועל זה נאמר (אבות פ"ב) 'ודע מה שתשיב לאפיקורס'.

נמצא שצריך לחקור במעשה בראשית והנהגתו ית' עד היכן ששכלו מגיע והוא מצוה גדולה שעל ידי זה יתעורר ליראה ולאהבה את השם הנכבד וכמובא (רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ב סעי' ב'). אך מאד צריך לשמור שלא לצאת לחוץ ח"ו ולחקור במה שאין לו רשות וכמו שאמרו (חגיגה יג.): 'במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות'. וכן אסרו (שם יא:) להסתכל מה למעלה מה למטה מה לפנים ומה לאחור.

כי ידוע שהקב"ה נקרא 'גדול' שהוא מידת החסד, וכן נקרא 'גבור' שהוא מידת הגבורה (עיין לקוה"ל ר"ח ז' י"ז ובהקדמת התיקונים בדף ט.). ומה שמידת החסד נקראת 'גדול' הוא מחמת שזו עיקר גדולתו ית' שמרחם ועושה חסד עם בריותיו. ועל כן אמר דוד המלך ע"ה "גדול השם ומהולל מאד" ופירש רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' י') אימתי גדול השם? כשהוא מהולל מאד - מסטרא דמותא (כמו שאמרו רבותינו ז"ל [ב"ר פרשה ט'] על הפסוק "והנה טוב מאד", 'מאד' זה מלאך המות), כשהוא מהולל מהם אזי הוא גדול, כי זו עיקר גדולתו.

כי דיקא על ידי שהשם ית' מרחם ומקרב את כל הרחוקים שנפלו ברשתו של מלאך המות ונעשו מתים בחייהם, על ידי זה נקרא גדול, "ולגדולתו אין חקר" – שאין סוף ואין חקר לגדולתו. הינו שאי אפשר לחקור אחר חסדיו ולחשוב שיש להם קצבה וסוף ח"ו, כי בזה הוא פוגם ב"ג מידות של רחמים. כי אומר לעצמו "הן אמת שהשם ית' הוא רחמן גדול, אך אני יודע בעצמי שחטאתי חטאים גדולים כאלו שאין מספיק רחמים בכדי למחול לי עליהם". ודבר זה אסור לחשוב, כי אפילו קין שחטא בחטא חמור ונורא מאד של רצח אחיו הבין את זה ושאל "גדול עוני מנשוא?" - את כל העולמות אתה סובל, ואת עוני אין אתה יכול לסבול? (כמובא שם ברש"י). וזה שדוד המלך מחזק ומגלה לנו שלגדולתו ית' שהיא מידת החסד אין חקר ואין סוף, וכמו שצעק רבנו ז"ל (לקו"מ ח"ב סי' ע"ח) שאין שום ייאוש בעולם כלל.

וזה פירוש "ולגדולתו אין חקר" שאי אפשר להיכנס ולחקור עד היכן מגיעים רחמיו ית' מחמת שאין לדבר סוף. מה שאין כן מידת הגבורה שהיא סוד הצמצום שמשם באים הדינים והיסורין שעוברים על בני אדם, וכן משם משתלשל יצר הרע שגורם לכל החטאים (לקו"מ ח"א סי' ע"ב). והוא סוד חלל הפנוי שאומר רבנו ז"ל בשם האריז"ל (לקו"מ ח"א סי'

ס"ד) שכאשר רצה השם ית' לברוא את העולם, לא היה מקום לבראו מחמת שהיה הכל אין סוף. על כן צמצם את האור לצדדין, ועל ידי הצמצום נעשה חלל הפנוי. ובתוך החלל הפנוי הזה נתהוו כל הימים והמידות שהם בריאת העולם.

ומסביר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' מ"ט) שהחלל הפנוי נמצא במחו של האדם. כי בשביל הבחירה והנסיון נתנו לאדם לחשוב "אולי אותי לא צריכים... אולי אני לא שווה כלום, הרי כל כך נתלכלכתי בעוונות...". נמצא שלפי דעתו הקטנה אצלו אין הקב"ה ח"ו ואין תקווה ח"ו שזה חלל הפנוי - ספק. ועל זה צריך לחזק את עצמו באמונה פשוטה בו ית' ולא להיכנס בחקירות של הבל, רק לעסוק בתפלה שהיא עיקר התגלות האמונה, שמדבר אליו ית' מאחר שמאמין בו (לקו"מ ח"א סי' ס"ב) ועל ידי זה עובר על כל הקושיות וחלישות הדעת. נמצא שגם במידה הזו אסור לחקור, רק ההפרש הוא שכשחוקר במידת החסד אזי חוקר וחושב שכביכול אין אצלו ית' מספיק רחמים ח"ו ותולה את החיסרון בו ית' השם ישמרנו. ואילו בחקירה במידת הגבורה חושב שהוא עשה כל כך עוונות עד שלו כבר אין תקווה ח"ו ותולה את הקלקלה בעצמו. בין כך ובין כך – אסור לחקור. כי אין זה רצונו ית' שהאדם ישבור את עצמו מאיזו סיבה שרק לא תהיה ועיקר האמת היא לקרב ולא לרחק (לקוה"ל הלכות רבית הלכה ה').

וזה בחי' הגשמים שהם באים מצד הגבורה שעל כן נקראים 'גבורות גשמים'. כי אי אפשר לחקור מתי יגיעו הגשמים ואם בכלל יגיעו. וכמו שמצינו במשך הדורות שנות בצורת וכן מובא מזה כמה מעשיות במסכת הזו. על כן העיקר הוא להתחזק באמונה פשוטה בו ית' ולבקשו שיוריד גשמים ע"י התפלה שהיא עיקר התגלות האמונה כנ"ל. ועל ידי זה עוברים על החלל הפנוי שמשם הגשמים (כי יש ספק אם ירדו כנ"ל) ומגלים את האמונה בו ית'.

כי בעניין הגשמים צריך הרבה אמונה ותפלה שהרי דבר זה מסור רק בידו ית' כמובא בהמשך הגמרא הזו - 'מפתח של גשמים לא נמסר לשליח'. ולכן גם אמרו (לקמן דף ח.): 'אין גשמים יורדין אלא בשביל בעלי אמנה'. כי על ידי אמונתם ותפלתם עוברים על הקושיא של חלל הפנוי וממשיכים את הגשמים לעולם.

ועל כן למדו גזרה שווה מברייתו של עולם לעניין גשמים ממילת 'חקר'. כי כשם שהיה ההכרח לבריאת העולם להקדים את החלל הפנוי כנ"ל אשר אסור לחקור שם, רק להתחזק באמונה ותפלה. כן הוא בעניין הגשמים – רק אמונה ותפלה בלי חקירות כלל.

וזה שהיקשו התוספות (ד"ה וכתוב מכין הרים) מדוע לא נקט התנא "כח גשמים" אלא "גבורות גשמים" ותייראו וזו לשונם: 'מן הדין נקט גבורות משום טעמא דאיכא כ"ח ואיכא גדול"ה', ע"כ. פירוש "מן הדין נקט גבורות" הינו שהגבורות הם בחי' דין ולמאן, בחי' חלל הפנוי אשר שם לריך תפלה דיקא שעי"ז ממשיכים חסדים וירדו

הגשמים. שזה פירוש המשך דבריהם "דאיכא כח" היא התפלה שהיא בחי' כ"ח פרקין דידין שמוחין בהם בשעת התפלה כנגד כ"ח אתוון דמעשה בראשית (לקו"מ ח"א סי' מ"ד) שזה סוד חלל הפנוי שהיה בתחילת מעשה בראשית ונמתק על ידי התפלה בכ"ח פרקין וכו'.

והוסיפו "איכא גדולה", גדולה דיקא. שזה חסדים כנ"ל – שמוריד גשמים והוא חסד גדול. נמלא לפי כל זה שהגשמים שורשם בגבורה, מידת הדין שהיא חלל הפנוי, אך הם עכמס חסדים גדולים שמטיבים לבטיות ועיין בשיעור קומה ערך 'כור' שכתב אודות מידת הגבורה שהיא מידת הדין החזקה, וכן פירשו בזוהר וכו' שבאמלעותה היתה בריאת העולם. ועם היות דכתיב "אמרתי עולם חסד יבנה", עם כל זה נבנה בגבורה וכו' עיי"ש. ועל פי הנ"ל יש לומר שמה שהקדים את החלל הפנוי הוא מידת הגבורה שבו נבנה העולם, ובכל זאת 'עולם חסד יבנה' כי משפיע השפעות וחסדים לתוך העולם הזה כמו הגשמים וכו' שהם טובה להעולם.

על כן העיקר הוא רק להתחזק ולהרבות בתפלה, אף שעוברות עליו כל מיני קושיות על עצמו וחלישות הדעת וכו' שכל זה נמשך מחלל הפנוי, עליו לעשות את שלו בתפלה ואמונה ולא להשגיח על זה כלל, שעל ידי זה יוכל להמשיך על עצמו השפעות בגשמיות וברוחניות כעין הגשמים שנמשכים דיקא מחלל הפנוי על ידי תפלה. וזה פירוש "משיב הרוח ומוריד הגשם" כי הקב"ה משיב ומחזיר את הרוח חיים דקדושה שהיא התפלה, רוח מללא, לכל אלו שנפלו בדעתם ומחזק אותם שיבואו להתפלל לפניו. ומי שזוכה להתעורר ולפתוח את פיו בתפלה אזי הוא מוריד וממשיך את הגשם ועוד הרבה השפעות וישועות בין בגשמיות ובין ברוחניות.

וזה שאמרו חכמינו הקדושים (תנחומא וירא) אמר להם הקב"ה לישראל, הו זיהירים בתפלה שאין מידה אחרת יפה הימנה והיא גדולה מכל הקרבנות, ואפילו אין אדם כדאי לענות בתפלתו, ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, אני עושה חסד עמו. וזה שאמר רבנו ז"ל (ספר המידות תשובה סעיף קא) 'בעל תשובה יתפלל על הגשם ועל ידי זה מכפרין לו על עוונותיו'. כי על ידי שיתפלל על הגשמים, יראה ויבין שכשם שאי אפשר לחקור ולהבין את עניין הגשמים והאם ירדו, אך על ידי תפלה אפשר לפעול זאת. כן הוא בעניין התשובה – שלמרות שלפי דעתו הקטנה נראה לו שלא צריכים אותו והוא כבר לא שווה וכו' ומלא בספקות שמקורם בחלל הפנוי, אך על ידי תפלה יוכל לפעול הרבה ישועות ומחילת עוונות, והבן היטב.

ופעם אמר אדמו"ר נרו יאיר שהצדיקים פירשו "משיב הרוח" אם אתה תשיב חזרה את הרוחניות לקב"ה, אם אתה תתפלל לקב"ה שזה נקרא "משיב הרוח" אתה מחזיר את

הרוחניות לקב"ה אתה מדבר אל הקב"ה מתפלל אל הקב"ה אז "מוריד הגשם" הוא יוריד לנו את הגשמיות – פרנסה בשפע, והבן.

דתניא לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה.

מובא בשיחות הר"ן (סי' ע"ו) : וסיפר עמנו הרבה בענין זה שטוב ללמוד במהירות ולבלי לדקדק הרבה בלימודו. רק ללמוד בפשיטות בזריזות ולבלי לבלבל דעתו הרבה בשעת לימודו מענין לענין רק יראה להבין הדבר בפשיטות במקומו. ואם לפעמים אינו יכול להבין דבר אחד, אל יעמוד הרבה שם ויניח אותו הענין וילמד יותר להלן. ועל פי הרוב ידע אחר כך ממילא מה שלא היה מבין בתחלה כשילמד כסדר בזריזות להלן יותר.

ואמר : שאין צריכין בלימוד רק האמירה לבד, לומר הדברים כסדר, וממילא יבין. ולא יבלבל דעתו בתחלת לימודו שירצה להבין תיכף ומחמת זה יקשה לו הרבה תיכף ולא יבין כלל רק יכניס מוחו בהלימוד ויאמר כסדר בזריזות וממילא יבין. ואם לא יבין תכף - יבין אחר כך. ואם ישארו איזה דברים שאף על פי כן לא יוכל לעמוד על כונתו, מה בכך? כי מעלת ריבוי הלימוד עולה על הכל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת סג.): 'לגמור והדר ליסבור ואף על גב דלא ידע מה קאמר' שנאמר (תהלים קי"ט כ): "גרסה נפשי לתאבה" וכו'. כי על ידי ריבוי הלימוד שילמד במהירות ויזכה ללמד הרבה, על ידי זה יזכה לעבור כמה פעמים אלו הספרים שלומד, לגומרם ולחזור להתחיל ולגומרם פעם אחר פעם. ועל ידי זה ממילא יבין בפעם השני והשלישי כל מה שלא היה מבין בתחלה, כל מה שאפשר להבין ולעמד על דבריהם וכו', עיי"ש.

וכבר מבואר באריכות בכמה מקומות על ידי אדוננו, מורנו ורבנו נרו יאיר סדר דרך הלימוד שתיקן לנו רבנו ז"ל ואל מה אפשר לזכות על ידו. וזה שמגלים לנו חכמינו הקדושים על הפסוק ל"אהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם" - איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה. ואילו 'תפלה ותורה' לא אמרו.

כי בתפלה יש לכוון את לבו ולכוון היטב אל מה שמוציא בפיו וכמו שאמרו 'עיון תפלה' (שבת קיח: קכז.) כי עיקר העיון הוא בתפלה דיקא. מה שאין כן בלימוד התורה אפשר גם בלא הבנה ובלא ידע מאי קאמר. והרי שלא מצאו עבודה נוספת שהיא בלב פרט לתפלה והוא כדברי רבנו ז"ל הנ"ל, והבן היטב.

[ואפשר לרמז זה במאמרם ז"ל (אבות פ"ב) : 'עשה רצונו כרצונך' כי רצונו ית' הוא לימוד ועסק התורה הקדושה. ועל זה אמר התנא 'עשה רצונו כרצונך' כלומר – למד את התורה כפי רצונך. אם רצונך לעיין ולהעמיק או לגרוס הרבה, עשה כפי רצונך. 'כדי שיעשה

רצונך כרצונו' ויתקיים בך (משלי, ג) : "והוא יישר אורחותיך" ותדע מהו באמת רצונו ית' ואותו תעשה. וקרוב לזה מצאתי בפירוש מדרש שמואל על המשנה הנ"ל].

אמר ר' יוחנן ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים ומפתח של חיה ומפתח של תחיית המתים. והקשו בתוספות שמפתח הגשמים נמסר לאליהו וכן מפתח של תחיית המתים וכן לאלישע וכו'. ותירצו שלא נמסרו המפתחות הללו לשליח להיות לעולם ממונה עליהם.

כי רבנו ז"ל אומר (לקו"מ ח"ב סי' נ"ב) שהצדיקים מתדמים ליוצרים. ובאמת יש בזה חילוקים כמבואר (שם סי' ט"ו) אשר יש צדיקים פשוטים שעובדים את השם בפשיטות, בתורה ותפלה ומעשים טובים. ויש צדיקים אמתיים גדולים במעלה ויש להם פה קדוש ודרכם לדבר גדולות ונפלאות והם באמת יכולים לעבוד השם בכל דבר שבעולם : באכילה ושתייה ושאר דברים.

והצדיקים האלו נכללים לגמרי בו ית' וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' נ"ב) שעל ידי שיגעו וטרחו בתפלה והתבודדות זכו להכלל לגמרי במחוייב המציאות ושם הוי"ה ב"ה מאיר לנגד עיניהם תמיד כי ביררו וזככו את חומרם לגמרי עד שהפרידו את הרע שבד' יסודות (שם סי' ח'). וממילא הם נכללים בשורשם והם אחדות אחת עם השם ית' (שם סי' כ"א) ועל הצדיקים הקדושים הללו אמר רבנו ז"ל שהם מתדמים ליוצרים.

ואומר ר' נתן ז"ל (לקוה"ל שלוחין הלכה ב') אשר קודם שנכלל בו יתברך לגמרי אזי האדם בעצמו עושה המצוות ואזי הוא בבחינת שליח כמו השליח שמצוה ועושה שליחותו, כמו כן ממש הוא מצוה ועושה שליחות הבורא יתברך, כי בשביל זה נשתלח לזה העולם לעשות שליחותו יתברך לקיים התורה והמצוות שהוא מצוה עליהם. כי כל העבודה של האדם בזה העולם מכונה בשם שליחות, כמובא בכל ספרי מוסר שמוכיחין ומזהירין את האדם 'מה יעשה ליום פקודה ומה ישיב לשולחו דבר'.

ואף על פי שבאמת אין זה תכלית השלימות לעשות עבודת ה' בבחינת שליחות כמו השליח שעושה שליחות המשלח, כי עיקר התכלית הוא רק שיהיה נכלל בו יתברך ואזי אין העבודה שלו בבחינת שליחות כלל מאחר שכל מה שעושה ומקיים המצוות הם תורת ה' ממש וכל המצוות שהוא עושה, ה' יתברך בעצמו עושה אותם. נמצא, שאינו בבחינת שליח כלל וזהו עקר התכלית כנ"ל. אף על פי כן בהכרח שיקיים האדם התורה והמצוות בתחילה בבחינת שליחות, כי אי אפשר לבוא מיד לבחינה עליונה הנ"ל להיכלל בו יתברך, כי אם כן יתבטל החומר לגמרי ולא יהיה בחירה כלל אם היה נכלל בו מיד ולא היה מקום לקיום התורה ובריאת העולם אם היה הכל נכלל בו בתחלה.

ועל כן מאחר שעיקר קיום התורה הוא על ידי שיש בחירה אשר בשביל זה נברא העולם הזה הגשמי, על כן בהכרח שבתחלה יקיים האדם המצוות עם הגוף ואזי מקיים האדם בעצמו המצוות, ואזי הוא בבחינת שליחות שעושה שליחות וצווי הבורא יתברך כנ"ל וכו', עיי"ש.

וזה שאמרו חכמינו הקדושים ג' **מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו ביד שליח ואלו הן מפתח של גשמים, חיה ותחיית המתים.** והקשו התוספות שלכאורה מצינו שכן נמסרו לאליהו ואלישע. אך על פי הנ"ל יובן היטב. כי אליהו ואלישע הם בחי' הצדיקים הקדושים שעסקו בתפלה והתבודדות כל ימי חייהם עד שנכללו לגמרי בו ית' והתדמו ליוצרים. וכמו שסיפר רבנו ז"ל (חיי מוהר"ן תקמ"ח) שאליהו מלא לבו וקרא להקב"ה עלת כל העלות וסבת כל הסיבות. הינו שהרגיש בלבו שאין שום מציאות בלעדיו ית' כלל וזכה לזה על ידי רבוי תפלה כידוע מהסיפור שסיפר רבנו ז"ל לר' נתן ז"ל שכשהיה במערת אליהו שיער בדעתו שהנה פה עמד אליהו והתבודד לקב"ה.

וכן אומרים חכמינו הקדושים (מגלה כז.). על הפסוק "ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע" – ואלישע כי עביד, בתפלה הוא דעביד. הינו שכל מופתיו של אלישע עשה על ידי תפלה. כי דרכו היתה לגור על ההרים הרחק מישוב בני אדם ולעסוק בתפלה והתבודדות (פדר"א פל"ג).

על כן הצדיקים הללו מרב התכללותם בו ית' נעשו אחדות אחת עמו ית' וממילא לא קשה עליהם כלל. כי כשם שג' המפתחות הללו נמצאים בידו ית' כן נמצאים בידם (ועיין להלן במאמר שנמצא בדף ט"ו מסדר התפלות בתענית ציבור "מי שענה את אברהם וכו'" ושם כתבנו מסוד "מי דומה לך", שהצדיק בחי' מ'י' כמבואר שם הוא דומה לך וכו').

ומה שנאמר שג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח, הוא ביד 'שליח' דיקא אשר זה סובב על בני אדם בתחילת עבודתם את ה' יתברך שעדיין כל עבודתם היא בבחי' שליחות כמבואר בדברי ר' נתן ז"ל הנ"ל וכן על שאר הצדיקים שגם הם יכולים לעשות מופתים מפעם לפעם אך לא בקביעות וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"ב סי' מ"א) שלפעמים השם ית' עושה מופתים על ידי בעלי הפוסקים. וזה שתירצו התוספות שלא נמסרו המפתחות הללו לשליח להיות לעולם ממונה עליהם, אלא לפעמים.

מה שאין כן גדולי מובחרי הצדיקים, שכל עבודתם את ה' אינה בתורת שליחות אלא בבחי' 'תורת ה' ומצוות ה' בעצמו כביכול, אצלם תמיד רואים מופתים וכמו שזכינו לראות אצל אדמו"ר נרו יאיר אין סוף פעמים איך שג' המפתחות מסורים בידו וכמבואר מזה באריכות גדולה במקום אחר (והעיקר העולה על הכל הוא המפתח של תחיית המתים וכמבואר במאמר הבא מר' יהושע ור' אליעזר).

ועל פי הנ"ל אפשר ליישב מה שהקשה הרה"ק מסאטמאר זי"ע בקונטרס על הגאולה ועל התמורה (סעי' כ"ב) על מאמר הגמרא בעבודה זרה (דף נ"ה ע"א) אמר ליה רבא בר יצחק לרב יהודה האיכא בית עבודה זרה באתרין דכי מנגיב עלמא ולא אתי מטרא מתחזי להו בחלמא ואמר להו שחטו לי גברא ואייתי מטרא, שחטו ליה גברא ואתי מטרא וכו' (רבא בר יצחק סיפר לרב יהודה שיש בית עבודה זרה במקומו שכשהעולם יבש ולא יורדים גשמים, מתראה אותה עבודה זרה בחלום ואומרת להם שישחטו לה איזה אדם וירדו הגשמים, ובאמת שחטו לה אדם וירדו גשמים).

והקשה שלכאורה דבר זה יפלא, כי הגם שניתן כח מן השמים לעבודה זרה ולהשטן להראות נסים, אבל פשיטא שלא נמסר להם יותר ממה שנמסר לצדיקים לעשות מסטרא דקדושה. מה שאין כן ענין הורדת הגשמים שכח זה לא נמסר אפילו לצדיקים כמבואר במסכת תענית : ג' מפתחות בידו של הקב"ה שלא נמסרו לשליח, ואחד מהם מפתח של גשמים, והתוספות שם הקשו ממה שנמסרו לאליהו בימי אחאב ותירצו דלא נמסר אלא פעם אחת בלבד ולא שיהיה בידו לעולם. הרי דאף לצדיקים לא נמסר כח זה להיות בידם לעולם, ולא תהא כהנת כפונדקית, וקשה לומר דנמסר כח זה של הורדת הגשמים לעבודה זרה, עכתדה"ק ועיין שם מה שתירץ.

ולדרכנו יובן היטב. כי מבואר לעיל שמה שלא נמסרו אלו ג' מפתחות ביד שליח, הינו שאר צדיקים. אך לצדיקים כדוגמת אליהו ואלישע כן נמסרו להיות ממונים עליהם ולעשות בהם כרצונם. ומעתה הפונדקית ככהנת כי זה לעומת זה עשה האלקים (א) וכנגד גדולי מובחרי הצדיקים יש גם בעבודה זרה שיכולים להוריד גשמים כרצונם בשביל הבחירה והנסיון וכמו שסיפר רבא בר יצחק, והבן.

(א) וכמובא במסכת חגיגה (ה:): כי קא ניחא נפשיה דרבי יהושע בן חנניה אמרו ליה רבנן מאי תיהוי עלן מאפיקורסין אמר להם אבדה עצה מבנים נסרחה חכמתם כיון שאבדה עצה מבנים נסרחה חכמתן של אומות העולם.

התוספות (ד"ה וישמע אליה) היקשו וא"ת דמשמע מהאי קרא דפתח ה' שלא נמסר מפתח של זעם לשליח והא אמרינן (פסחים דף קיח.) יורקמי שר של ברד הוי וי"ל מכלי זעם אחרינא קאמר שלא נמסרו לשליח אבל משום ברד לא דאותו של ברד נמסרו.

ולכאורה אינו מובן קושייתם וממקום שהם מבקשים להקשות משם יש לתרץ. שהרי בפסחים מבואר לפי העניין שיורקמי דוקא ביקש לעזור כמובא שם : 'בשעה שהפיל נבוכדנצר הרשע חנניה מישאל ועזריה לתוך כבשן האש עמד יורקמו שר הברד לפני

הקדוש ברוך הוא אמר לפניו רבנו של עולם ארד ואצנן את הכבשן ואציל לצדיקים הללו מכבשן האש', עיי"ש.

ויש להקדים ש"ס מועד קטן דף יח : במעשה משמואל שניחם את פנחס ושאל מפני מה אינו קוצץ את ציפורניו (שהיו ארוכות) והשיב לו בהקפדה שאם לו היה קורה אבלות האם היה מקפיד ליטול את ציפורניו. כלומר – שאין דעתו פנויה לכך מחמת האבלות. אך היה זה כשגגה היוצא מלפני השליט ואכן ארע לשמואל אבלות. וכשבא פנחס לדבר על ליבו ולנחמו, השליך שמואל את ציפורניו על הקרקע בהקפדה ושאל אותו מדוע לא שמר על פיו 'דאמר ר' יוחנן מנין שברית כרותה לשפתים, שנאמר "ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם" ואיסתייעא מלתא דהדור תרוויהו'.

והיקשו התוספות (ד"ה ואיסתייעא) שלכאורה אין ראייה מאברהם אבינו לעניין שברית כרותה לשפתים בדברים רעים שמחמת זה יש לשמור על מוצא פיו. שהרי אברהם אבינו אמר "ונשובה אליכם" והוא עניין טוב שישובו שניהם לחיים טובים ולשלום ולא יהיה צורך להקריב את יצחק. ואולי מידה טובה מרובה ודוקא בזה אומרים שברית כרותה לשפתים כפי שאכן היה וחזרו שניהם. אך במידה רעה שאינה מרובה אולי אין ברית הכרותה לשפתים ואין כל כך חשש, ונשארו בקושיא.

ובאמת לא קשה כלל. כי גם לגבי אברהם אבינו לא היתה זו מידה טובה שהרי השתוקק לקיים את ציווי ה' יתברך ולעקוד את יצחק בנו כדמוכח שם שאמר לו המלאך "אל תעש לו מאומה" שאפילו מום קל לא יעשה בו כפי שפרש"י כי אחרי שהבין שאין לו לשוחטו, ביקש על כל פנים לעשות בו איזה מום. וכן ממה שנאמר בתחילת העניין "וישכם אברהם בבוקר" שקם בהשכמה ובזריזות לעשות רצון קונו. מכל זה מוכח שעזו חשקו ורצונו לשחוט את בנו וממילא מה שיצא מפיו "ונשובה אליכם" אינה מידה טובה **בעבורו** שהרי השתוקק לשחוט את בנו ולא לשוב אליהם יחד איתו.

וכן כתב הרה"ק מקאצק זי"ע (אוהל תורה פרשת וירא) שמשיכת יד אברהם שלא לשחטו היה אצלו עבודה גדולה ביתר שאת ועוז מעבודת השחיטה שהיה מוכן אליה תיכף ומיד בשמעו הדיבור מהשם יתברך, עיי"ש.

כי הכל כפי האדם וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' קצ"א) שאפשר שישב אחד אצל חברו במקום אחד בגן עדן, ולזה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י עולמות, וחברו לא ירגיש כלום ולא יהיה לו שום תענוג וכו', עיי"ש.

ועל כן באמת לא קשה מיורקמי כלל, כי הגם שהוא ממונה על הברד ואפשר שיוריד ברד על הרשעים, אך בסוגיא דפסחים היה זה לטובה כמבואר שם ונמצא שאת זעמו ביקש

לשפוך על הכבשן כדי להציל את הצדיקים וזוהי טובה גדולה. ומה שנצטייר לרעה אצל הרשעים הוא טובה אצל הצדיקים כי הכל כפי העניין וכפי מי שמדובר עליו וכנ"ל. שוב ראיתי שגם המהרש"א ז"ל לא הבין מה קשה לתוספות מיורקמי שהרי בא לעשות טובה וכו', עיי"ש ודו"ק.

דף ב:

במערבא אמרי אף מפתח של פרנסה דכתיב פותח את ידך וגו' ורבי יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא, אמר לך גשמים היינו פרנסה.

כי בעת הגשמים הוא עת רצון גדול והשמים נפתחים והשפע יורד כנראה בחוש עד שאפילו פרוטה שבכיס מתברכת בו (כמובא לקמן בדף ח:), הינו אפילו פרוטה שבכיס מלשון כיסוי והסתרה מתברכת ביום הזה אם רק יפתח את פיו ויבקש על זה. כי ביום הגשמים ה' יתברך מיטיב לצדיקים וגם לרשעים ללא הבחנה וכמו שאמרו (לקמן ז): 'גדול יום הגשמים מתחייית המתים דאילו תחייית המתים לצדיקים ואילו גשמים בין לצדיקים בין לרשעים'. על כן אז היא העת לבקש על פרנסה ועל שפע שכל הפרוטות והממון שנכסה ונעלם ממנו שאינו יודע כיצד יגיעו אליו, ביום הגשמים יוכל לפעול בתפלתו שיתברכו ויגיעו עד אליו ועל כן 'גדול יום הגשמים שאפילו ישועה פרה ורבה בו' (לקמן ז:).

וזה שאומר רבנו ז"ל (ספר המידות תשובה סעיף קא): 'בעל תשובה יתפלל על הגשם ועל ידי זה מכפרין לו על עוונותיו'. ופרט למה שעל ידי הגשמים נמחלים העוונות כמו שאמרו (שם): 'אין הגשמים יורדים אלא אם כן נמחלו עוונותיהן של ישראל' ובודאי שבעל תשובה מצפה לזה ולכן ראוי לו להתפלל על הדבר. אך עיקר התשובה שיעסוק בעבודתו יתברך כראוי מעתה. ואומר ר' נתן ז"ל (לקוה"ל הלכות קריאת שמע הלכה ה') שעיקר המניעה בעבודת ה' היא הפרנסה. ועל כן התפלל בעצמו בתחילת התקרבותו לרבנו ז"ל: 'אני יודע שרצונך שאחזור בתשובה, אך עד שאזכה לזה עזור לי עם הפרנסה'.

[וב'אילנא דחיי' (פרשת ויצא ד"ה הן עוד היום גדול) מובא שיעקב אבינו צפה עד סוף כל הדורות כמה גלות ויסורין על ישראל, ועל כן התפלל ואמר: "רבנו של עולם – לא עת האסף המקנה; אם עדיין לא הגיע זמן הגאולה, על כל פנים 'השקו הצאן ולכו רעו' – תן להם על כל פנים פרנסה שיוכלו לעובדך מתוך נחת בלי שום טרדות", עיי"ש.

וכל כך גדולה היא הפרנסה יותר מן הגאולה כמובא במדרש (א). וזה שתיקנו בברכת 'בונה ירושלים' בברכת המזון לבקש על הפרנסה ותיכף אחר שמבקשים 'רחם נא... ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו', תיכף מבקשים: 'אבינו – רענו, זוננו, פרנסנו' וכו' אל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם' וכו'. ומקשים מה השייכות לבקש על הפרנסה בברכת בונה ירושלים. ועל פי הנ"ל מובן מאד שהפרנסה גדולה מן הגאולה ובניין ירושלים. וכשאדם

זוכה לפרנסה יוכל לעסוק בעבודתו יתברך מתוך נחת ועל ידי זה בעצמו מקרב את הגאולה].

על כן ראוי לבעל תשובה לבקש על הגשמים כי אז יוכל לפעול פרנסה כי אפילו פרוטה שבכיסוי והסתרה ממנו מתברכת ויוכל לבקש על זה ביום הגשמים כנ"ל. וכשיהיה פנוי לעסוק בעבודת ה' כראוי, בודאי יזכה שיתכפרו עוונותיו. וחכמינו הקדושים אומרים (שוח"ט מזמור פ'): 'ומה הגאולה פלאים אף הפרנסה פלאים. א"ר שמואל בר נחמני ואף הפרנסה גדולה מן הגאולה'. נמצא שהוא דבר גדול להתפלל על פרנסתו ובזה יגאל מטירדת וקושי הפרנסה, ויום הגשמים מסוגל לקיבול תפלות בעניין הזה וכנ"ל.

(וכן מי שכבר זכה לקדש את עצמו כראוי, ועיקר פרנסתו היא עניין רוחני וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' י"ד) על מה שאמר רבה בר בר חנה: 'ושקלית לסלתאי ואנחתיה זכותא דרקיע' – סלתא זה פרנסה, כמו 'מי שיש לו פת בסלו' (יומא ע"ד); הינו שלא רצה לעסק בשום עסק מעסקי עולם הזה, רק בשביל נשמתו. גם כל תפלותיו לא היו אלא בשביל לקשר נשמתו; אפלו אלו תפלות המפרשים בתפלה שהם לכרך הגוף, כגון "רפאינו" ו"ברך עלינו" ושאר כרכי הגוף, לא היה כונתו של רבה בר בר חנה בשביל גופו, אלא בשביל נשמתו, שהיה מכון לפרנסת נשמתו ולרפואתה. וזה: ושקלית לסלתאי ואנחתיה זכותא דרקיע. שקל לתפלה שהוא לכרך הגוף, ואנחה בתפלה, הכל לכרך נשמתו, כי ממילא כשנתקן שם ברוחניות, נתקן גם בגשמיות).

וכשאלם אחוזי צבחי' הזו, אזי ביום הגשמים יוכל להמשיך על עצמו פרנסה בצחינתו, הינו רוח הקודש וכמו שאומרים חכמינו הקדושים (בר"ר פי"ג פי"ב) שאחד משמותיו של הענן הוא חזיו על שם שהוא עושה חזיונות ברקיע ומשרה רוח הקודש על הצריות כמה דלאת אמר (ישעיה א') חזון ישעיה בן אמוץ. ופירש ב'עץ יוסף' שהטעם איתא בזוהר שעם המטר יורד שפע העליון למטה. ובאור שפע עליון גם רוח הקודש מתרצה למטה, ע"כ.

נמצא שביום הגשמים יוכל לפעול להמשיך על עצמו פרנסה רוחנית גם כן, הינו רוח הקודש ועל כן הוא דבר גדול מאד להרבות בתפלות ביום זה, הן על פרנסה בגשמיות והן על פרנסה ברוחניות).

וזה (ברכות לב'): 'רבא לא גזר תעניתא ביומא דעיבא משום שנאמר סכותה בענן לך מעבור תפלה' ופירש בעיון יעקב שרק אם היו עננים ללא גשמים לא היה גוזר רבא תענית, אך יום שיורדים בו גשמים הוא עת רחמים ורצון.

וזה שר' יוחנן לא החשיב פרנסה כי 'גשמים הינו פרנסה'. כי סובר שביום הגשמים אפשר לפעול פרנסה גם עבור מי שאינו ראוי אם רק יתפלל על זה. וכיון שזה תלוי בזה ונמצא שהם דבר אחד, ממילא לא החשיב פרנסה כי כבר החשיב את הגשמים, והבן למעשה.

שייך לעיל. בענין שיש לבעל תשובה להתפלל על הגשמים וכו'. עוד יש לומר בזה כי בעל תשובה מבקש למאוס בהבלי העולם הזה כי מאחר שנכשל במה שנכשל, עתה כשמבקש לשוב לה' יתברך גודר לעצמו גדרים וסייגים שלא להיכשל שוב וכעין הנזיר שפורש מכמה דברים כדי שלא להיטמא. אך עיקר השלמות היא שתהיה דעתו מעורבת בין הבריות ויחד עם זה לדבק את עצמו בה' יתברך. על כן תיקון גדול לבעל תשובה לבקש על הגשמים כי כל ענייני הגשמיים באים מן הגשמים כי על ידם נמשך שפע גשמיים לעולם ואפשר להתקיים (ומהטעם הזה נקראים 'גשמים' כי ממשיכים גשמיים מים ומזון וכו'). נמצא שצריך הבעל תשובה להתפלל על גשמיים דיקא, שיהיה טוב ולא יחסר לבריות, ודיקא כשאוחר בזה ואינו מעלים עיניו מן הגשמיים, דיקא אז יזכה להגיע לשלמותו. וכמו **שאמר אדמו"ר מוהרא"ש נ"י** שהאות והסימן לידע מי הוא שד יהודי המטעה את הבריות הוא אם מדבר רק מרוחניות וכו' ושצריך לפרוש מהעולם הזה וכו'. כי המזיקין נבראו בערב שבת ולפני שברא להם את הגוף נכנסה השבת ונשארו נשמות ללא גוף. נמצא שמי שהוא רק נשמה ואינו משגיח על צרכי הגוף הוא מן המזיקין. על כן העיקר לקשר את השמים לארץ, את הרוחניות לגשמיים, ודו"ק.

[ובענין שעל ידי בקשת הגשמים נמחלים העוונות וכו', ראוי לי לפרסם את אשר הפליא ה' יתברך חסדו עמי ובשנת תשפ"א חל יום הולדתי בשבת ובעת אשר ערכת חשבון הנפש והתפללתי, היתה בקשתי שה' יתברך יראני אות לטובה ויוריד גשמים ובזה אדע כי נמחלו עוונותי. כי כבר כמה ימים קודם לכן דיברו שבימים הקרובים לא ירדו גשמים ועל כן ביקשתי שדיקא ירדו ובזה אדע. ובחסדי ה' יתברך במוצאי השבת תיכף לאחר שזכיתי לסיים אמירת חצות, נפתחו השמים וירדו גשמים לכמה רגעים ותיכף נפסקו. טוב להודות לה']

(א) שוחר טוב (מזמור פט) : אמר ר' שמואל בר נחמני הפרנסה גדולה מן הגאולה.

אמר לך רבי יהושע בשלמא תחיית המתים מזכיר דכולי יומא זמניה הוא. כי רבי יהושע הוא הצדיק שמחיה את כל הנפולים ואת כל מי שנכשל במה שנכשל ועבר על מה שעבר רח"ל כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקו"מ ח"ב סי' ז'). שעל כן ראשי התיבות של שמו הוא י'קומו'ן ה'קיצו ו'רננו ש'וכני ע'פר, שמעיר ומקיץ את כל אלו שנפלו בדעתם עד לעפר.

על כן אמר שתחיית המתים כולי יומא זמניה הוא. ולכאורה היה ראוי לומר 'כולי שתא זמניה הוא' שהרי על זה נחלקו (הינו שרבי אליעזר סובר שכל השנה אפשר להזכיר גבורות גשמים ורבי יהושע סובר שאפשר להזכיר רק בזמנו. נמצא שמחלוקתם סובבת על כל השנה עיין היטב ודו"ק). אך יפה דייק 'כולי יומא' ללמד שאפשר להחיות את עצמו

ולקום מהעפר בכל יום ממש. כי בכל יום הקב"ה מחזיר את הנשמה לאדם ונותן לו עוד הזדמנות וכמ"ש (איכה ג) : "חדשים לבקרים רבה אמונתך".

ועל כן בכל יום הוא הזמן של תחיית המתים שזו היא בחי' של רבי יהושע – הקיצו ורננו שכני עפר. ועל כן מזכירים את תחיית המתים בתפלת שחרית, מנחה וערבית שהם כלליות זמני היום. ללמד שבכל רגע ורגע מן היום אפשר להתחיל מחדש וכל נקודה קטנה שיזכה לחטוף היא יקרה וחשובה מאד אצלו ית'. וזה שאנו אומרים בברכה הזו בלשון 'ומקים אמונתו לישני עפר', ישני עפר דיקא. שזו הבחי' של ר' יהושע כנ"ל. וכן אומרים בלשון הווה "מחיה המתים" כי ממש בכל רגע מחיה את המתים ואפשר להם להתחיל מחדש.

ואילו רבי אליעזר סובר שאין תחיית המתים אלא בזמנה. כי הוא הצדיק שנמצא למעלה למעלה וכו' כמובא בסי' ז' הנ"ל בבחי' ראשי תיבות ע"ן ל"א ר'אתה א'לקים ז'ולתך י'עשה. וממילא רוב העולם רחוקים מזה מאד. כי זה מאד קשה להכניס בהמון עם תיכף ומיד דבקות בבורא ית' שמו עד שלא ירצו שום שייכות עם זה העולם. רק שצריך לזה הרבה טירחה לרדת אליהם ולהסביר להם וכו' עד שגם בהם יכנס חשק אליו ית'.

ולכן רבי אליעזר סובר שתחיית המתים אינה בכל יום אלא בזמנה דיקא. כי לפי דעתו כל זמן שלא זכו לשלמות בעבודת השם ית' עדין אי אפשר לומר שהתעוררו משנתם והחיו את עצמם. רק בעת תחיית המתים ממש שאז יהיה גילוי אלקות נפלא מאד.

ואומר שם רבנו ז"ל שהעיקר הוא לכלול את שתי הבחינות הללו יחד. הינו שצריך להשוות את דעת רבי יהושע ורבי אליעזר. כי הצדיק האמת צריך שיהיה כלול משניהם ורק זו נקראת שלמות. ועל כן גם כשהוא זוכה לעלות למעלה וכו' שזו בחי' של רבי אליעזר, עיקר כוונתו היא להחיות עם רב על ידי חידושי התורה שזוכה לשמוע שם. ועיקר שלמות השגת הצדיק הוא כשזוכה על ידי השגתו נסתרות שבתורה, להמשיך על ידי זה עצות ודרכים ונתיבות ותחבולות איך להביא ישראל לידי מעשה ולקיום התורה, כי לא המדרש עיקר אלא המעשה (לקוה"ל הלכות מתנה הלכה ה' סי' כד).

וכן כשירד עד למטה שזו בחי' של רבי יהושע, אין כוונתו לבטל מזמנו היקר ולהימשך אחר הבלי העולם הזה ח"ו אלא שבזה הוא מעלה את כל הנפולים וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"ב סי' ל"ח) כי אף על פי שהגדול צריך להוריד עצמו ולבטל עצמו קצת מגדלותו, כדי שיוכל הקטן לקבל, אף על פי כן אין נחשב זה הגרעון וההפסד של הגדול, שצריך לבטל אורו לפי שעה, כנגד התיקון שנעשה בהקטן שהוא מתקנו ומגדילו. כי ביטול וקטנות הגדול הוא רק לפי שעה ואחר כך חוזר למעלתו, והוא מתקן ומגדיל את הקטן לגמרי.

נמצא שהצדיק כלול משניהם ועל כן באמת בירושלמי מוחלפת השיטה : שלדברי רבי אליעזר כולי יומא זימנה לגאולה ולתחייה ולרבי יהושע לאו כולי יומא (עיינן ביפה עיניי שהביא זה). והוא רמז שכל אחד אוחז גם מדעת חברו ונמצא ששניהם כלולים זה מזה וזו השלמות.

ובאמת כל אחד ואחד מישראל צריך לעסוק בזה ולהחיות מתים וכמו שדיברתי מזה פעם עם אדמו"ר נרו יאיר בשעה שהמציאו חוק חדש שמותר לחולה מסוכן ב"מ לבקש מהרופאים שיפסיקו לטפל בו ולאבד עצמו לדעת רח"ל. ואמר אדונינו, מורינו ורבינו נרו יאיר שהעניין של הצדיק הוא ההיפך - להחיות מתים! כי חכמינו הקדושים אומרים שרשעים בחייהם קרויים מתים ואנחנו צריכים להחיות אותם על ידי שנגלה להם את הקב"ה. וזה העניין של הצדיק ובאמת כל אחד מישראל יש בו נקודה שגם הוא נקרא צדיק כמ"ש "ועמך כולם צדיקים", ועל כן גם הוא צריך ללכת ולגלות את האמונה בעולם ולהחיות את המתים. לכן אין לנו מה להתפעל מהחוקים בל ידעום אלא לגלות ולפרסם את האמונה בעולם ובזה נחיה את המתים. אשרי המציית והולך בכל יום ומגלה את האמונה הקדושה בעולם, אשרי לו בזה ואשרי לו בבא!

דף ד.

עורפילא אפילו לפרציידא דתותי קלא מהניא ליה. מאי עורפילא עורו פילי. ואמר רבא האי צורבא מרבנן דמי לפרציידא דתותי קלא דכיון דנבט נבט. פרש"י : עורפילא - גשמים דקים. אפילו לפרציידא דתותי קלא - הגרעין שתחת גושה של קרקע. מהניא - שמתחיל לבצבץ ולעלות מיד.

כי התורה הקדושה נמשלה למטר (לקו"מ ח"א סי' י"ג) כמ"ש (דברים ל"ב) : "יערוף כמטר לקחי". וזה שבא רבא להשמיענו שצורבא מרבנן, כלומר תלמיד חכם צעיר, דומה לגרעין שתחת הקרקע והוא זקוק לעורפילא שהוא גשמים דקים כדי לצמוח. כי כל ההתחלות קשות ובראשית דרכו של תלמיד חכם צעיר עליו להתגבר על נסיונות ומניעות ופעמים רבות הוא מרגיש שנמצא ממש תחת גוש של קרקע.

כנגד זה עליו להמשיך ולעסוק בתורה שהיא המטר אך באופן שלא יעמיס על עצמו יותר מכוחו אלא כעורפילא שהיא גשמים דקים, כלומר - שידע את הכלל שמסר רבנו ז"ל לר' נתן ז"ל שמעט הוא גם כן טוב. והוא הדבר שיועיל לו להמשיך הלאה, לבצבץ ולעלות מיד.

וכך, במשך הזמן יגדל ויהיה לאילן גדול ויוכל להשקות את עצמו במטר רב וחזק של התורה וכמו שאמר רבא לפני כן : 'מטרא רזיא לאילני' שהמטרים החזקים הם לאילנות. כי

"האדם עץ השדה" ובראשית דרכו כשהוא עדיין תחת הקרקע יש להשקותו מעט מעט עם גשמים דקים עד שיוסיף ויגדל לאילן גדול (א) ויזכה להרבה תורה, והבן היטב.

(א) כי החכמים הגדולים נקראים 'אילן' כמובא מעשה לקמן בדף ה: שכינה אחד את חברו 'אילן אילן' וכן בעוד כמה מקומות.

א"ר שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן שלשה שאלו שלא כהוגן לשנים השיבום כהוגן לאחד השיבוהו שלא כהוגן. ואלו הן אליעזר עבד אברהם ושאל בן קיש ויפתח הגלעדי.

וצריך להבין מדוע באמת דיקא לאליעזר ולשאלו השיבו כהוגן וליפתח השיבו שלא כהוגן וכי משוא פנים יש בדבר.

אך העניין הוא שאלו השניים היתה בהם בחי' אחרת מה שלא היה ביפתח. כי אליעזר היה התלמיד האמיתי של אברהם אבינו ושימש אותו במסירות נפש הכי גדולה עד שאברהם שלח אותו למצוא אשה לבנו יצחק. ובעת שעשה את השליחות ביקש אליעזר מהשם ית' "והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק ובה אדע כי עשית חסד עם אדני".

אך קודם לכן ביקש אליעזר והזכיר את זכותו של אברהם רבו כמ"ש "ויאמר השם אלקי אדני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדני אברהם". כי כל כך היה מבוטל כנגד רבו עד שלא החזיק את עצמו לכלום ועל כן נענה בתפלתו עוד טרם כילה לדבר. כי חכמינו הקדושים אומרים (נדרים עב:) ששלוחו של אדם כמותו. ונמצא בעת שעשה אליעזר את השליחות עבור אברהם היה כאברהם ממש וממילא היה לו חן וחשיבות גדול בשמים בדיוק כאברהם. ולכן תיכף כשהתפלל נענה שהרי הוא כמו תפלת אברהם בעצמו.

ועל פי זה יובן דבר נפלא מאד: כי קודם שיצא אליעזר בשליחות אברהם רבו עדיין היה בכלל ארור כמו שפרש"י (בראשית כד פס' לט) בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו. אמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארור ואין ארור מדבק בברוך. ועל ידי שקיבל את הבזיונות באהבה וקיים את שליחות רבו, זכה ונעשה גם הוא ברוך וכמו שאמר לו לבן תיכף בראותו (שם פס' ל"א) "בוא ברוך השם". כי על ידי השימוש שמשמשים את הצדיק אזי גם בשר גופו נהפך לקדוש עד שממש מאיר לו אור הצדיק ויוצא מכלל ארור לכלל ברוך (לקו"מ ח"א סי' כ"ב).

ועל כן מובן מאד מדוע השיבו לו כהוגן אף ששאל שלא כהוגן. כי אליעזר ביטל עצמו לגמרי כנגד רבו והתפלל לפניו ית' שיצליח את דרכו בזכות רבו כנ"ל. וממילא משמים

השיבו לו כהוגן כי היתה כוונתו לשמים ונחשב כתפלת רבו כנ"ל. ועל כן דייקו חז"ל בלשונם "אליעזר עבד אברהם" כי בזכות שהחשיב עצמו לעבד אברהם השיבו לו כהוגן.

וכן שאול בן קיש אף ששאל שלא כהוגן השיבו לו כהוגן. כי שאול המלך רצה לגאול את ישראל מפלישתים מהצרה הקרובה שיצא נגדם איש הביניים הוא גלית אשר חרף וגיזף כלפי מעלה. על כן שאול המלך מרב חשקו ורצונו לגאול את ישראל מהצרה הזו מסר את נפשו והבטיח "והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך עושר גדול ואת בתו יתן לו".

ואף ששאל שלא כהוגן כי יכל להיות אפילו עבד או ממזר אך הנזק היה רק אליו ולא לשמים, שהרי מי יסבול מזה אם היה מזדמן לפניו עבד או ממזר והוא נדמה כמי שאומר "אם יעזור לי השם ואנצח את המלחמה אהיה מוכן לתת את היקר לי מכל". ועל כן השיבו לו כהוגן והיה זה דוד שהרג את גלית. כי אצל ה' יתברך מאד חשוב שאדם מוסר את נפשו בשביל כלל נשמות ישראל להצילם מצרתם עד שמוכן לתת את ממונו ואת כל אשר לו לשם כך ועל כן משמים השיבוהו כהוגן ונזדמן לו דוד.

מה שאין כן יפתח הגלעדי נדר שאם ינצח את המלחמה עם בני עמון "והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי לקראתי בשובי בשלום מבני עמון והיה להשם והעליתהו עולה". וזו בודאי שאלה שלא כהוגן, כי אף שגם הוא כיוון לשמים ורצה להציל את ישראל מצרת עמון, אך לא היה לו לתלות בדבר שיכול לצאת ממנו בזיון או הפסד לשמים וכמו שאמרו שם בגמרא 'יכול אפילו דבר טמא' ופרש"י כלב או חזיר. והוא דומה כמי שאומר "אם יעזור לי השם ואנצח את המלחמה אקריב לפניו דבר טמא". ומה חפץ והנאה להשם ית' בדבר כזה ועל כן באמת נזדמנה לו בתו והוה מה דהוה.

התוספות הביאו שיפתח נענש שהתפרקו עצמותיו. ויש לומר שזו מידה כנגד מידה על כך שהקריב את בתו וניתחה לנתחים. ופנחס נענש שנסתלקה ממנו הנבואה וזו מידה כנגד מידה על שלא השפיל עצמו להיגלות אל יפתח, אף ה' יתברך לא השפיל עצמו להיגלות אליו.

והוא מוסר השכל גדול מאד שכשאדם מתפלל לפניו ית' עליו לדעת מה הוא שואל וכמובא בזוהר (וישלח קס"ט) על הפסוק "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" – מכאן מאן דצלי צלותה דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות וכו'. אך אם אדם בטל ומבוטל לגבי רבו כאליעזר שנקרא 'עבד אברהם' ושואל ומתחנן לפניו ית' בזכות רבו, או כשאול המלך שמסר את נפשו עבור נשמות ישראל עד שהיה מוכן לתת את בתו לאדם שיצילם אז בודאי שמשמים יסייעו לו גם אם לא שאל כהוגן. והולך תם ילך בטח, והבן היטב.

אליעזר עבד אברהם (שאל שלא כהוגן) דכתיב והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך וגו' יכול אפילו חיגרת אפילו סומא השיבו כהוגן ונזדמנה לו רבקה. פרש"י : לפי שלא פירש בשאילתו ואפשר שתהיה בעלת מום ולא יבין בה אליעזר ויקחנה.

ויש להבין איך אפשר שתהיה בעלת מום ולא יבין בה אליעזר. והגם שהתוספות פירשו מה שפירשו, אענה גם אנכי את חלקי.

כי הנה אברהם אבינו אמר לשרה אשתו (בראשית יב) : "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את" ופרש"י : 'עד עכשיו לא הכיר בה מתוך צניעות שבשניהם ועכשיו הכיר בה ע"י מעשה'. הרי שאברהם אבינו היה שומר מאד על עיניו שלא להסתכל היכן שאסור עד כדי כך שאפילו את צורת אשתו לא הכיר עד לאותו מעשה.

ואת הדרך הזו הכניס בבנו יצחק כמובא (שם, כד) בשעה שהביא אליעזר את רבקה : "ותקם רבקה ונערתיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש ויקח העבד את רבקה וילך. ויצחק בא מבוא באר לחי ראי והוא יושב בארץ הנגב. ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים". והיקשו גורי האריז"ל מדוע סיפרה התורה שראה רק את הגמלים ולא ראה את רבקה ואת נערוותיה שרכבו עליהם. ופירשו שיצחק היה נכלל לגמרי בו ית' עד שלא ראה מה שאין לראות ועל כן ראה רק את הגמלים ולא את הנשים.

ואת הדרך הזו קיבל מאברהם גם תלמידו המובהק דמשק אליעזר שנקרא כך על שם שהיה מושל בתורת רבו ודולה ממנה ומשקה לאחרים (יומא כח:). ובזה מובן מאד מה שפרש"י לפי שלא פירש בשאילתו ואפשר שתהיה בעלת מום ולא יבין בה אליעזר ויקחנה. כי מאחר שאליעזר הלך בדרכי אברהם רבו בודאי שהיה אפשר שתהיה בעלת מום ולא יבין בה לגודל צניעותו ושמירת עיניו, והבן.

אמר רבי ברכיה אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן שנאמר "ונדעה נרדפה לדעת את השם כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו". אמר לה הקב"ה בתי את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש. אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר "אהיה כטל לישראל". כי כל דבר צריך צמצום, אחרת ריבוי השמן גורם לכיבוי הנר כידוע. וכמו שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' מ"ט) שלפי אור להביות של האיש הישראלי היה ראוי להישרף מרוב תשוקה אליו ית'. אך צריך לצמצם את עצמו בשביל שיוכל לעשות עובדות ומעשים עם חשקו הטוב.

וזה ששאלה כנסת ישראל "ונדעה נרדפה לדעת את השם", 'לדעת' דיקא. הינו שבקשתה היתה לרדוף ולהשיג אחר דעת גדולה וגבוהה מאד בעבודת השם ית'. אך זו היתה שאלה

שלא כהוגן מחמת שאי אפשר להיכנס בהתלהבות כזו בלא צמצום. מחמת שאחר כך הנפילה תהיה גדולה מאד רח"ל שזה בדיוק עניין כבוי הנר על ידי רבוי השמן.

וכמו שפירש ר' נתן ז"ל (לקוה"ל תרו"מ הלכה ג') את הפסוקים "אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה". שעל ידי שאדם מנסה להיות צדיק יותר מדי לבסוף כשרואה שאינו עומד בזה אזי הוא נשבר לגמרי ונעשה רשע רח"ל. ולכן צריך הרבה ישוב הדעת שלא להיות נבהל לקיים מה שאין ביכולתו, רק "מעט מעט אגרשנו מפניך" (שמות כג).

וזה שנרמז בפסוק עצמו אחר שביקשה לרדוף ולהשיג דעת גדולה וכו' נאמר שם "כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו" (כמובא שם בגמרא). כי גם מי שינסה להתחיל את דרכו בהתלהבות יתר על המידה, בודאי שתהיה לו הצלחה בתחילה וירגיש הארה גדולה. אך אחר כך בודאי יפול ולא יחזיק מעמד במדרגתו הגבוהה שהשיג. שזה פירוש "כשחר נכון מוצאו" – שביציאתו לדרך מאיר לו אור גדול ומזריח לו כשחר העולה. אך לבסוף "ויבא כגשם לנו" הינו שיפול בתאוות וגשמיות יותר מבתחילה.

לכן השיבה הקב"ה ששאלה דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש. כי הדרך הזו היא דרך מפותלת מאד ויש בה הרבה עליות וירידות. הנה הוא בשמים והנה הוא בתחתיות ארץ. וזו הכוונה "פעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש", שלפעמים יהיה לו חשק לבקש את הקב"ה בעת העליה ופעמים לא מחמת ירידתו הגדולה.

"אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם שנאמר "אהיה כטל לישראל". ופה גילה הקב"ה לכנסת ישראל את הבחי' שנקראת אהי"ה שהיא רצון. הינו שאדם ירצה לעבוד את הקב"ה במה שיוכל. העיקר שירצה והקב"ה יגמור כפי הטוב בעיניו. שזה פירוש אהי"ה – אנא זמין למהוי, אני רוצה להיות איש כשר. ובדרך הזו לא ישבר לעולם מחמת שאינו רוצה להגיע לשום מקום ולשום מדרגה וכו' רק רוצה לעשות נחת רוח לפניו ית' כפי שיוכל.

וזה שאומר רבנו ז"ל (לקו"מ ח"א סי' ו') שכשאוחזים בבחי' אהי"ה אזי זו תשובה שלמה שבקי ברצוא ובקי בשוב. כי הגם שיעלה למעלה, עדין ימשיך לחפש איך אפשר לעלות יותר. וכשיפול וירד למטה לא יתייאש אלא יחפש אותו ית' גם בנפילתו. נמצא שהבחי' הזו מתבקשת לעולם כי תמיד צריך אותה בין ברצוא ובין בשוב. וזו ממש הבחי' של הטל שתמיד נצרך לעולם ויורד בכל יום כמובא לעיל בדף ג. שהטל אינו נעצר לעולם מחמת שאי אפשר לעולם בלעדו שזה פירוש "אהיה – כטל לישראל".

ועל זה השיבה כנסת ישראל **ואמרה לפניו רבש"ע "שימני כחותם על לבך כחותם על זרועך"**. הינו כששמעה כנסת ישראל את הגילוי הנפלא של בחי' אהי"ה שתמיד צריך להשתוקק אל הקב"ה באיזו בחי' שהוא, נכנס בה חשק גדול אליו ית' וביקשה להגיע

למדרגת הצדיקים הגדולים במעלה שפעמים נעלמים ופעמים מתגלים (לקו"מ ח"א סי' ס"ג) שזה בעצמו בחי' בקי ברצוא ובקי בשוב. ועל כן שאלה "שימני כחותם" – דא צדיק (לקו"מ ח"א סי' ק"מ) "על לבך על זרועך" – כלומר שביקשה להגיע למדרגת גדולי מובחרי הצדיקים שפעמים נגלים ופעמים נסתרים – בקי ברצוא ובקי בשוב.

וזה בחי' מה שאמר הקב"ה לירבעם "חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן". ושאל "מי בראש" והשיבו הקב"ה "בן ישי בראש". ומחמת ששמע שבן ישי בראש היקשה ערפו ולא רצה לשוב (סנהדרין ק"ב). ומסביר ר' נתן ז"ל (לקוה"ל הלכות תרומות ומעשרות הלכה ג' סעי' ג') שדבר זה מצוי אצל הרבה בני אדם שרוצים להתקרב אליו ית' וליבם בוער וכוסף מאד אל הקדושה וברגע אחד רוצים לעלות למדרגות גדולות מאד יותר מכל הצדיקים וכו'. ובאופן אחר אינם מוכנים לחזור בתשובה.

ובאמת זה שקר גדול, כי עיקר התשובה היא בפשיטות ותמימות דיקא כנ"ל ולא על מנת להשיג איזו מדרגה וכו'. וזו טעות שטעה ירבעם שתיכף ששמע מהקב"ה שהוא מוכן לקבלו ועוד להוליכו לפני דוד, אזי באותו רגע נתלהב לבו מאד וחשק לעשות תשובה גדולה מאד ושאל "מי בראש" כי רצה לשמוע שיוכל לעלות למדרגה יותר גדולה מדוד. אך הקב"ה ניסהו אם באמת יהיה מוכן לחזור בתשובה אף שלא יזכה למעלות גדולות וכו' והשיבו "בן ישי בראש". ומחמת זה חזר לאחוריו ולא קיבל על עצמו להתחיל מחדש.

כי אין הקב"ה חפץ בחכמות והשכלות אלא בתשובה בפשיטות ותמימות, שירצה על כל פנים לעשות את רצונו ית' והקב"ה יגמור בעדו. ולכן השיב לכנסת ישראל שגם הפעם שאלה שלא כהוגן ואמר **בתי את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה**. הינו שמי שרוצה ללכת בדרך הזו של ירבעם ולחזור בתשובה רק על מנת להגיע למדרגות הכי גדולות ואינו חפץ בתמימות, אזי לפעמים הוא נראה ולפעמים אינו נראה.

כי ברגע שיבער לבו אליו ית' אזי יעשה הרבה עובדות ומעשים טובים כי ירצה להגיע עד תכלית מדרגה העליונה. אך כשתעבור עליו איזו ירידה ואיזה משבר וכו' אזי יוכל לעזוב את הכל ח"ו מחמת שאין כוונתו לתשובה כזו וכו' וכל חשקו הוא רק לבעור אליו ית' וכו' ועכשיו עליו לסבול צרות וכו' ואין הוא מעוניין בזה. **אבל אני אעשה דבר שנראה לעולם שנאמר "הן על כפים חקותיך"**. הינו שהקב"ה מלמד את כנסת ישראל מהי תשובה שלמה שנראת לעולם. ועיקר הכוונה היא על פשיטות ותמימות כנ"ל, שיתרצה לסבול את הכל.

וזה בחי' : 'גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים' (ברכות ח.). מחמת שהוא פשוט ותמים. כי אדם כזה שנהנה מיגיע כפיו יש לו בחי' המכיר את מקומו (אבות פ"ו). הינו שמכיר את עצמו ויודע שעליו לעסוק גם בפרנסת וצרכי ביתו ולא להיות מופקר וכמו שאמר רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סי' נ"א) שגם להפקיר כל עסקי עולם הזה מכל וכל ולעסוק

רק בעבודת השם, גם זה אין צריכים כי יכולים להיות איש כשר בלי הפקרות. וממילא אדם כזה מתחזק לחטוף נקודות טובות של תורה ותפלה ומעשים טובים ויכול לזכות לתשובה שלמה. כי על ידי שהרגיל את עצמו במידת התמימות אזי יזכה לכל טוב אמיתי ונצחי וכמו שסיפר רבנו ז"ל (ספורי מעשיות מעשה מחכם ותם) שהתם זכה למדרגה כזו שדיבר עם המלך מלכו של עולם. והמדקדק במעשה הזו יראה שהתם היה חי בבית עם אשתו וגם עסק בפרנסה.

וזו התשובה שהשיב הקב"ה – הן על כפים חקותיך, על כפים דיקא. כי מי שאוחז בתמימות ומשים את עצמו כנהנה מיגיע כפו שעובד אותו ית' בפשיטות אזי הוא דיקא יוכל להחזיק מעמד בעבודת השם ית' ולא ימוט לעולם וזכרון הקב"ה יהיה חקוק בלבו תמיד, והבן היטב.

בְּעֵינַי לְהִבִּיא לְכָאן רַבְּנֵי וְכוּ', תְּאֲמִין לִי
שְׂזָה לֹא חָסֵר, אֲנִי לֹא צָרִיךְ לִיבֵא מִבְּחוּץ, יֵשׁ
תְּהִלָּה לְאֵל בֵּין נְשׂוֹת אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׂיִכּוּלוֹת
לְדַבֵּר מְאֹד יָפָה וְהֵן גַּם צְנוּעוֹת וַיֵּשׁ לָהֶן
הַשְּׂקָפָה עִם יְרֵאת שָׁמַיִם.

(אשר בנחל יום נשני ערב שבת קדש לסדר נארא כ"ה טבת
ה'תשע"ה)

סיפורי מוהרא"ש

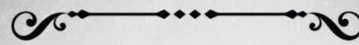
אשר בנחל חלק כו מכתב א' קכג

הגאון האיש אלוקי, רבי יונתן איבשיץ זי"ע, הייתה עליו הרבה מחלוקת, והציקו לו מאוד מאוד, ומררו לו את חייו, עד שחשדוהו במה שחשדוהו. ורבנו ז"ל הזכירו: כמובא (חיי מוהר"ן, סימן תסג), ואמר, שהיה הרב הקדוש הנ"ל חותם עצמו: עבדו מביח"ו. והמתנגדים עליו אמרו, שהוא חותם עצמו: עבדו משיחו. וזה היה לחרב בידיהם, ורדפו אותו מאוד. ואמר שם רבנו ז"ל, שזה שם היוצא מהפסוק (בראשית ו, ח): "וַיִּנַח מִצַּח חֵן בְּעֵינַי הוֹי"ה", שהוא ראשי תבות: מביח"ו. ולכן צריכים לשמור מאוד מאוד לא להתערב בשום מחלוקת, אשר היא הורסת את האדם – בין בגשמיות ובין ברוחניות. וידוע, שהגאון הקדוש הנ"ל פסק כמו הזוהר, שאסור להניח תפילין בחול המועד, אך הואיל שהיה רב בעיר האמבורג, ושם הניחו תפילין בחול המועד, כמנהג אשכנז, הוא לא רצה לחרוג מן המנהג, לכן הוציא את הפרשיות מן התפילין בערב החג, והניחן בלא ברכה, כדי שלא לעורר תשומת לב של בני אדם, כדי לא להרבות במחלוקת, אך המתנגדים החליטו לפתוח את התפילין שלו, ובדקו את הפרשיות וראו שהן ריקות. ולכן הוציאו דיבה עליו, שהוא מניח כל השנה תפילין בלא פרשיות. וזה הוסיף שמן על המדורה, שנתרבתה עליו ביתר שאת המחלוקת, רחמנא לישזבן, ברציחה כזו, אשר לא יאומן כי יסופר.

שיעורים באידיש ולשון הקודש מהראש ישיבה
ר' יואל ראטה נ"י אפשר לשמוע במספר:

0797040066

ושיעורים שנמסרים ב"היכל הקודש יבנאל"
אפשר לשמוע במספר:

0733834140

(להקיש 1 ואחר כך להקיש 2)

זכות העלון

להצלחת ורפואת : אליהו בן מרים, אסתר מלכה בת אורה וכל יוצאי חלציהם, יום טוב בן ג'וליה, מרים בת
סולטנה, סולטנה בת קדן מרים, עמוס בן
יהודית, יצחק בן זכיה, נתן שמחה בן רחל, יקיר בן זוהרה,
הנייה רחל בת דבורה, דוד בן רחל, משה בן אירן, יצחק בן פיגלה, ישראל בן ג'וליה.

ולהבדיל : לעילוי נשמת ג'וליה בת סולטנה, אליהו בן ישראל,
אברהם בן ניסים אורה בת נעמי, מאיר בן רחמים ולכל הנשמות הקדושות שאין מי שיאמר עליהם קדיש

מי שמעוניין לקבל את החוברת בדואר אלקטרוני שיכתוב
ל: nachman6708@gmail.com

